

บทที่ ๔

บทบาทของพุทธบริษัทในการการส่งเสริมทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ในเมืองปากเซ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

ในบทที่ ๔ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาบทบาทของพุทธบริษัทในการส่งเสริมทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ในเมืองปากเซ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

พระพุทธศาสนา ได้กำเนิด และดำรงอยู่ผ่านเวลามาหลายพันปีจนมาถึงทุกวันนี้ได้นั้น เป็นเพราะพุทธบริษัทได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนมาโดยตลอด ด้วยการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างพระสงฆ์ และอุบาสก-อุบาสิกา โดยเฉพาะในเมืองปากเซ พระพุทธศาสนาได้เจริญงอกงามมาเป็นเวลานานพอสมควร คือนับตั้งแต่พระเจ้าฟ้างุ้มมหาราชได้นำเอาเข้ามาเผยแผ่ คนลาวก็ได้เคารพนับถือ พระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เมื่อพระพุทธศาสนามีความสำคัญมากเพียงนี้ ดังนั้นคนลาวจึงได้พร้อมเพียงกัน ส่งเสริม สนับสนุนพระพุทธศาสนา พระเจ้าพระสงฆ์ให้อยู่โดยสะดวก และสร้างวัดวาอารามให้มีความสวยงาม เพื่อจะได้มีที่พึ่ง ที่สักการะ ที่ทำบุญกุศลต่างๆ ตลอดถึงกิจกรรมสำคัญทางพุทธศาสนา ส่วนพระสงฆ์ก็คอยให้ความรู้ แนะนำพร่ำสอน และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่อุบาสก-อุบาสิกา ได้นำเอาไปประพฤติปฏิบัติตามสมควรแก่ฐานะของตน

๔.๑ การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์เมืองปากเซ

พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ มีความเป็นมาอย่างยาวนาน โดยติดพันกับความเชื่อดั้งเดิม นับแต่สมัยก่อนเมื่อประมาณ ๑๔๐-๒๐๐ ปี ผ่านมา ในเมืองปากเซยังไม่มีวัดวาอารามมาก มีประมาณเพียง ๑๐ กว่าวัดเท่านั้น เช่น วัดหลวง วัดท่าหิน วัดพระบาท วัดคันเกิง วัดห้วยเลา วัดบ้านแก วัดบ้านแห่ วัดบ้านซัง วัดนาแหก และวัดโชคอำนวยเท่านั้น ประชาชนชาวเมืองปากเซได้มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้ให้ความเคารพ ให้การทะนุบำรุงนับตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายาย ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน^๑

พระพุทธศาสนานับว่ามีความสำคัญอย่างมาก สำหรับการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวเมืองปากเซ เพราะพระพุทธศาสนานั้นได้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ พระธรรมคำสอนเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต และเป็นแนวทางในการศึกษาเล่าเรียน ส่วนพระวินัย หรือหลักศีลนั้น เป็นข้อห้าม เป็นข้อบังคับ และเป็นกฎของบ้านเมือง ที่ทุกคนต้องยำเกรงและให้ความเคารพ

ส่วนที่เป็นปัญหาในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซนั้น มาจากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาด้านความไม่เข้าใจถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา จึงทำให้การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ผิดไปจากหลักของพระธรรมวินัย ปัญหาด้านความไม่เข้าใจกันระหว่างพระสงฆ์ กับอุบาสก-อุบาสิกา

^๑ สัมภาษณ์พระอาจารย์มหาสุรธม จันทราช, ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แขวงจำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

อันนำมาซึ่งความแตกแยก ปัญหาด้านการประพัตติตัวไม่เหมาะสมตามพระวินัยของสงฆ์พระสงฆ์สามเณร และปัญหาการถูกว่าร้ายทั้บถมาจากคนนอกศาสนาที่เขาหวังจะทำร้ายพระพุทธศาสนา ตลอดจนถึงการไม่เรียนรู้ ไม่ปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์และอุบาสก-อุบาสิกาอีกด้วย

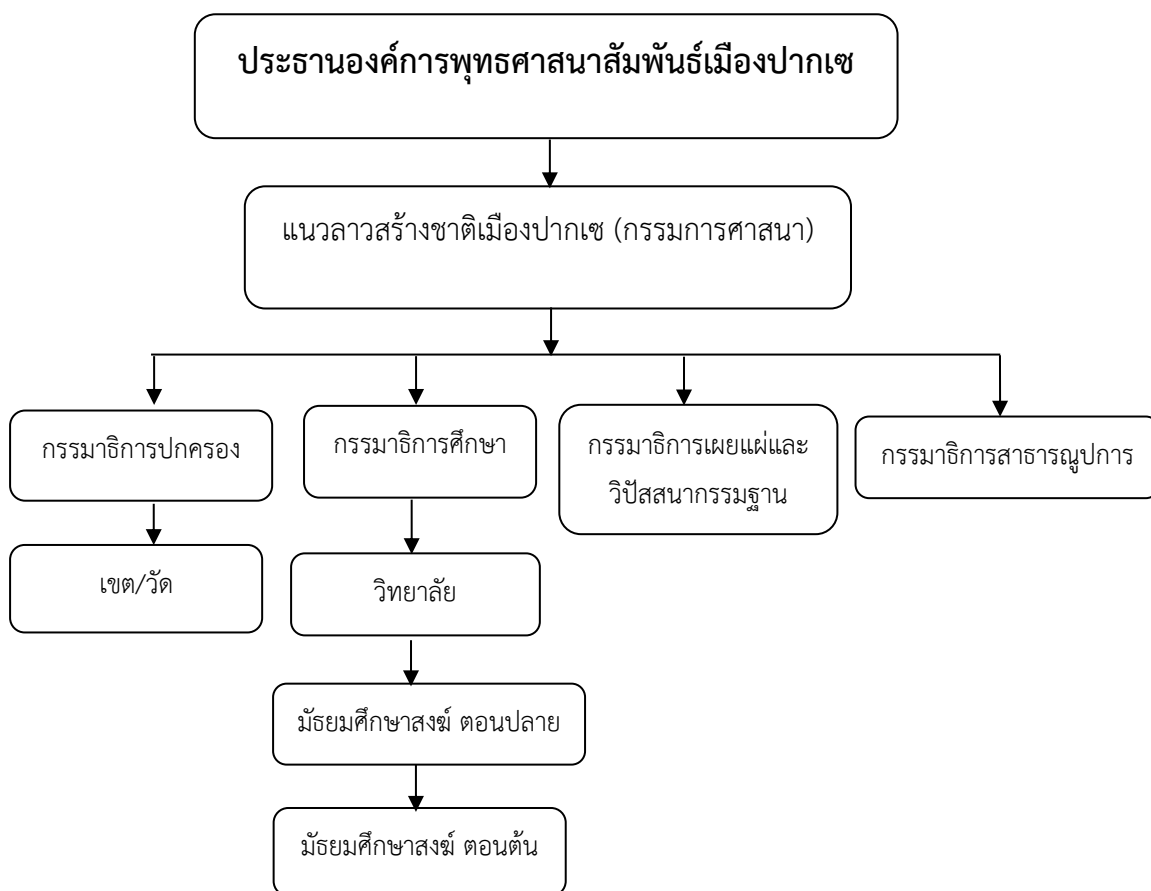
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงอยากเสนอแนวทางในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

๑) องค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวในเมืองปากเซ ต้องให้พระสงฆ์ และอุบาสก-อุบาสิกาในเมืองปากเซได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมให้สมควรแก่ธรรม เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นได้เข้าใจถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา

๒) องค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวในเมืองปากเซ ต้องให้การส่งเสริมด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์และอุบาสก-อุบาสิกา เพื่อให้พวกเขาได้รู้ ได้เข้าใจในหลักธรรม แล้วนำมาไปปฏิบัติตั้งตนอยู่ในความดี และเพื่อจะได้ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง

๓) องค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวในเมืองปากเซ ต้องช่วยกันปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา ช่วยกันสร้าง ช่วยกันบูรณะซ่อมแซม ช่วยกันรักษา และช่วยกันสกัดกั้นบุคคลผู้ไม่หวังดีทั้งในและนอกศาสนาไม่ให้ทำร้ายพระพุทธศาสนาได้

โครงร่างองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์เมืองปากเซ

(แผนภาพที่ ๒ แสดงโครงร่างองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์เมืองปากเซ)

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์เมืองปากเซ ได้ให้การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ด้วยการแบ่งหน้าที่ให้แต่ละหน่วยงานได้รับผิดชอบตามหน้าที่ของตน เช่น กรรมการปกครอง มีหน้าที่ในการปกป้อง ดูแล พระสงฆ์และอุบาสก อุบาสิกา กรรมการศึกษา มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาและตำรา กรรมการเผยแผ่และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน มีหน้าที่ในการเผยแผ่ เทศนา อบรมสั่งสอน ให้แก่พระสงฆ์และอุบาสก-อุบาสิกาทุกหมู่เหล่า และกรรมการสาธารณูปการ มีหน้าที่ในการ สร้าง ส่งเสริม รักษา และบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามสวยงามและเจริญรุ่งเรือง

๔.๒ นโยบายส่งเสริมการทะนุบำรุงด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ

พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ ได้รับการส่งเสริมการทะนุบำรุงจากพุทธบริษัทเป็นอย่างดี โดยมีพระสงฆ์สามเณร และอุบาสก-อุบาสิกาเป็นแกนหลักสำคัญ ทั้งสองฝ่ายต่างอิงอาศัยซึ่งกันและกัน เพราะทุกฝ่ายต่างได้รับมอบหมายจากพระผู้มีพระภาค พระพุทธองค์ทรงให้พุทธบริษัททุกฝ่ายร่วมแรงร่วมใจกัน ดังที่ “พระพุทธองค์ได้ให้โอวาทก่อนที่จะปรินิพพานว่า พุทธบริษัททุกหมู่เหล่า ต่างเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนาาร่วมกัน และพุทธบริษัททั้ง ๔ ไม่ใช่แต่ฝ่ายใดฝ่ายเดียว แต่มีทั้งพระสงฆ์และญาติโยม อุบาสก อุบาสิกา หรือ บรรพชิต และคฤหัสถ์ทั้งหมดนี้เป็นเจ้าของพุทธศาสนา เรามีสิทธิ์เท่ากัน”^๒

ด้วยเหตุนี้ พุทธบริษัทในเมืองปากเซ ก็คือชาวลาวทั่วประเทศ ทั้งพระสงฆ์ และอุบาสก-อุบาสิกา จึงได้วางกฎระเบียบและนโยบายของพระสงฆ์ หรือตามภาษาพระเรียกว่า ธรรมบัญญัติปกครองสงฆ์ เพื่อให้พระพุทธศาสนา กับพรรครัฐบาลมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ว่าจะทำอะไรก็ต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ภายใต้ระเบียบกฎหมายบ้านเมือง จึงจะทำให้พระพุทธศาสนาและประเทศชาติบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองเคียงคู่กันไป

นโยบายในการทะนุบำรุงด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ของพุทธบริษัทในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว มีดังนี้ คือ

๔.๒.๑. นโยบายด้านการปกครอง

งานจะดี คนจะเดินนั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารของคนเป็นผู้นำ ดังนั้นองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์เมืองปากเซ จึงเห็นได้ภาวะบทบาทความสำคัญของการปกครอง เพราะการบริหารการปกครองจะทำให้พระพุทธศาสนามีความเข้มแข็ง และเจริญก้าวหน้าไปในทางที่ดี ด้วยความถูกต้องชอบธรรม อันเป็นสาเหตุทำให้พระพุทธศาสนามั่นคงไปชั่วกาลนาน

ดังนั้น นโยบายในการบริหารนี้ จึงมี ๒ ด้าน ด้วยกัน คือ

๑) นโยบายต่อผู้มีคุณงามความดี และใช้มาตรการแก่ผู้ที่มีความผิดต่อพระธรรมวินัยทางพระพุทธศาสนา ดังในมาตรา ๒๓ ได้ระบุว่า พระสงฆ์สามเณร พ่อขาว แม่ขาว ตลอดถึงพุทธศาสนิกชนบรรดาเฝ้า ผู้มีคุณงามความดีเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติพระธรรมวินัยในทางพุทธ

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ภัยแห่งพระพุทธศาสนาในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๕), หน้า ๕๐.

ศาสนา จะได้รับการยกย่องชื่นชม จากองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวในชั้นต่างๆ^๓ นโยบายนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อใดก็ตามที่พระสงฆ์สามเณร หรือ อุบาสก-อุบาสิกา ยังประพฤติดีปฏิบัติชอบอยู่เป็นประจำ ก็จะได้รับยกย่องและได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารของทางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว และจากภาคส่วนรัฐบาลอีกด้วย โดยในรูปการยกย่องพระสงฆ์สามเณร หรืออุบาสก-อุบาสิกา ก็จะมีการมอบใบจารึกบุญคุณ ให้ของขวัญด้วยวัตถุ ใบยกย่องในชั้นต่าง ๆ และจะได้รับการยกย่องจากการจัดตั้งขึ้นอื่น ๆ

๒) นโยบายด้านการใช้มาตรการแก่ผู้ที่มีความผิดต่อพระธรรมวินัยทางพระพุทธศาสนา มาตรา ๒๕ ระบุว่า พระสงฆ์สามเณร พ่อขาว แม่ขาว ตลอดถึงพุทธศาสนิกชนบรรดาเผ่า ต้องมีความรับผิดชอบในการกระทำผิดของตนต่อพระธรรมวินัยทางพระพุทธศาสนา ตามโทษหนักหรือเบา ส่วนรูปการลงทัณฑ์กรรมต่อผู้กระทำผิดทางด้านพระธรรมวินัยทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ อบรมตักเตือน ตำนิ วิจารณ์ต่อการประพฤติ ปลดชั้นตำแหน่ง ให้ลาสิกขา ดังนี้ เป็นต้น

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า นโยบายในการปกครองเป็นสิ่งที่สำคัญในการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพราะเป็นการช่วยกันส่งเสริมบุคคลที่ทำความดีเพื่อประเทศชาติและพระศาสนา ยกย่องพวกเขาเหล่านั้นให้มีกำลังใจที่จะประกอบกิจในทางที่ชอบต่อไป จากนั้นการทำโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดนับเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์อย่างมาก เพราะว่าทุกวันนี้ ศัตรูของพระพุทธศาสนานับวันยิ่งมากขึ้นทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นศัตรูนอกพุทธศาสนาที่หวังทำลายพระพุทธศาสนา และที่สำคัญกว่านั้นคือ ศัตรูที่อยู่ภายในพระศาสนาโดยเฉพาะพวกที่บวชเข้ามาแล้วไม่ประพฤติตามพระธรรมวินัย ทำตัวไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศ ฉวยใช้กลอุบายในทางไม่ดีหลอกลวงพุทธศาสนิกชน ด้วยหลายรูปแบบเพื่อประโยชน์ส่วนตน ที่สำคัญคือพวกที่นำเอาคำสอนนอกศาสนาเข้ามาเผยแพร่ จนทำให้พุทธศาสนิกชนหลงใหลไปตาม ดังนั้นนโยบายทั้งสองนี้ จึงจะทำให้พระพุทธศาสนายืนยงถาวรเคียงคู่กับคนลาว ชาติลาวตลอดไป

๔.๒.๒. นโยบายด้านการศึกษา

การศึกษา นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากต่อพระพุทธศาสนา เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ศาสนาแห่งการรู้แจ้ง ดังนั้น พระสงฆ์สามเณร และอุบาสก-อุบาสิกา จำเป็นต้องได้ศึกษาเรียนรู้วิชาทางพระพุทธศาสนา เพราะผู้ที่ดำรงพระพุทธศาสนาต้องประกอบไปด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา เพราะนอกจากจะทำให้ตนเองมีความรู้ความสามารถแล้ว ยังจะทำให้ตนได้บรรลุธรรมตามขั้นต่างๆ^๔ จากนั้นก็นำเอาความรู้ความสามารถเหล่านั้นไปเผยแพร่ให้แก่อุบาสก-อุบาสิกา ให้มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา ก็จะทำให้เกิดศรัทธาความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนายิ่งขึ้นไป

สำหรับพระพุทธศาสนาอยู่ในเมืองปากเซนั้น มีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงมาเป็นเวลานานพอสมควร พระสงฆ์สามเณรในเมืองปากเซได้รับการศึกษาในระดับต่างๆ สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจน

^๓ ขี้ถิกวิจว่าด้วยวรฎาญขອງ ๔ ภาวาทิกานปิภถองสิงลาว, พ.ศ ๒๕๕๙, หน้า ๘.

^๔ สัมภาษณ์พระอาจารย์อุดมศักดิ์ แก้วพันธะวง, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

มาถึงปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันนี้ระบบการศึกษาในเมืองปากเซมีการขยายตัวและพัฒนาอย่างกว้างขวาง พระสงฆ์ได้เล่าเรียนศึกษาทั้งพระสงฆ์ที่อยู่ในพื้นที่และนอกพื้นที่ได้เข้ามาศึกษา^๕ ในเมืองปากเซนั้น มีโรงเรียนอยู่สงฆ์ ๓ แห่ง คือ โรงเรียนมัธยมตอนต้น ๑ แห่ง ตั้งอยู่วัดโพธิ์สีโค โรงเรียนมัธยมตอนปลาย ๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่วัดท่าหิน และวิทยาลัย ๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่วัดหลวง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก โรงเรียนทั้ง ๓ แห่งนี้ขึ้นกับองค์การพุทธศาสนาเมืองปากเซ ภายใต้การดูแลของกรมการศึกษาเมืองปากเซ โรงเรียนทั้ง ๓ แห่งนี้ เป็นโรงเรียนสำหรับพระสงฆ์ มีการเรียนการสอนอยู่สองด้าน คือ ทางธรรม และ ทางโลกควบคู่กันไป เพื่อให้พระสงฆ์ได้มีความรู้ความสามารถทั้งสองด้าน^๖ และที่สำคัญคือ โรงเรียนวิทยาลัยครูสงฆ์จำปาสัก สามารถผลิตบัณฑิตออกมาเป็นบุคลากรรับใช้พระพุทธศาสนาปีหนึ่งหลายร้อยรูป นอกจากนั้น ทางวิทยาลัยและคณะกรรมการพุทธศาสนาชั้นแขวง ยังเห็นดีให้ส่งบัณฑิตเหล่านั้นลงไปรับใช้ศาสนกิจในแต่ละเมืองหลังเรียนจบ เป็นเวลาหนึ่งปีเพื่อจะได้ช่วยกันเผยแผ่พระศาสนาตามสมควรแก่ฐานะของตน

จากนั้น องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ในแต่ละชั้น โดยเฉพาะชั้นศูนย์กลางยังได้เอาใจใส่ส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนของพระสงฆ์ ตลอดถึงบุคลากรในชั้นโรงเรียนต้องได้รับค่าตอบแทนที่สมควร ดังใน มาตรา ๑๗ ระบุว่า การเสนองบประมาณนิจภัตร และนโยบายต่างๆของพระนิกงาน หอการกรรมาธิการศึกษาสงฆ์ ต้องเป็นผู้เสนอ และหอการศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวเป็นผู้ตอบสนอง^๗ ตามความเหมาะสม

ฉะนั้น นโยบายด้านการศึกษานี้จึงเป็นไปเพื่อที่จะพัฒนาพระสงฆ์สามเณรให้มีความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งจะนำเอาพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกไปเผยแผ่ให้ผู้คนทั้งหลายได้ศึกษาเข้าใจ และนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง^๘ จากนั้น บทบาทของนโยบายการศึกษายังมีวัตถุประสงค์สำคัญดังนี้

๑) เพื่อส่งเสริมพระสงฆ์สามเณร ให้มีความรู้ความสามารถ ในทางพระพุทธศาสนา ทางด้านอักษรศาสตร์ วรรณคดี ครุศาสตร์ และวิทยาการพื้นฐาน อันจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมตามแนวทางของพรรค และรัฐบาล

๒) เพื่อส่งเสริมพระสงฆ์สามเณร ให้รู้จักแยกแยะ และวิจัยหลักธรรมคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาให้ลึกซึ้ง เพื่อนำไปใช้ และนำไปสั่งสอนให้แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย นำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ แก่สังคม และประเทศชาติอย่างแท้จริง

๓) เพื่อส่งเสริมและฝึกอบรมพระสงฆ์สามเณร ให้มีความตื่นตัวประกอบส่วนช่วยเหลือสังคม และประเทศชาติ ด้วยการเผยแผ่ศีลธรรมให้รับรู้และเข้าใจตามความเป็นจริง ปลุกกระดม

^๕ ขໍ້ຕົກລົງວ່າດ້ວຍວຽກງານຂອງ ໔ ກຳມາທິການປົກຄອງສິງລາວ, ພ.ສ ໒໕໕໔, ໜ້າ ໘.

^໖ ສົມຄະນະນາຍສມສັກ ບຸຕຣສິງສັກ, ຫົວໜ້າຫ້ອງການສົມຄະນະນາຍສມສັກ, ໑໗ ກຸມພາພັນ ໒໕໕໔.

^໗ ຂໍ້ຕົກລົງວ່າດ້ວຍວຽກງານຂອງ ໔ ກຳມາທິການປົກຄອງສິງລາວ, ພ.ສ ໒໕໕໔, ໜ້າ ໘.

^໘ ສົມຄະນະພະອາຈານທັມໃຈ ວົງວິໄລ, ເຈົ້າອາວາສວັດແກ້ວມັງຄະລາຣາມ ບ້ານສາມພັນ ເມືອງປາກເຊ ແຂວງຈຳປາສັກ, ໑໔ ກຸມພາພັນ ໒໕໖໐.

ชวนขยายประชาชนให้มีความขยัน ประกอบสัมมาอาชีพ ประหยัด งดเว้นจากอบายมุข รวมทั้งสิ่งเสพติดทุกชนิด^๙ และดำรงชีวิตด้วยความบริสุทธิ์สดใส

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า นโยบายด้านการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อพระพุทธศาสนา ในเมืองปากเซ ก็คือพระพุทธศาสนาในโลก เพราะการที่จะสอนคนๆหนึ่งให้เขาเข้าใจได้ แน่นอนว่าตัวเราต้องรู้และเข้าใจมากกว่าเขา จึงจะทำให้การถ่ายทอดความรู้ได้กระจ่างแจ้งและทำให้เข้าใจได้ดี เมื่อทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อนั้นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาก็จะถูกต้องและจะทำให้พระพุทธศาสนามั่นคงตลอดไป

๔.๒.๓. นโยบายด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

นโยบายด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและกรรมฐานนี้ นับเป็นสิ่งที่สำคัญในพระพุทธศาสนา มาก เพราะพระพุทธศาสนาได้มาถึงทุกวันนี้ ส่วนหนึ่งก็ด้วยมาจากการเผยแผ่พระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเริ่มตั้งแต่พระผู้มีพระภาคเป็นองค์แรกที่ทรงเผยแผ่ด้วยพระองค์เอง จนมาถึงสาวกของพระองค์ได้ทำการเผยแผ่สืบต่อกันมา จนมาถึงยุคปัจจุบัน ถึงจะผ่านมามากหลายพันปีแต่การเผยแผ่ก็ยังเหมือนเดิม^{๑๐} แต่จะต่างกันก็ที่นโยบายและวิธีการของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งองค์การพุทธศาสนาในเมืองปากเซ ก็คือประเทศลาวได้วางหลักการและนโยบายไว้ดังนี้ มาตรา ๑๖ กรรมวิธีการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน มีนโยบายคือ สร้างข้อกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับกรรมวิธีการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน สร้างหลักสูตรในการเรียน โฆษณาเผยแผ่ สร้างตั้งโรงเรียนสำหรับฝึกอบรมศีลธรรม จัดโครงการบวชเณร อบรมยุวชน ช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ ช่วยเหลือผู้ทุพพลภาพ ผู้ด้อยโอกาส โครงการแก้ไขสิ่งแวดล้อม โครงการสกัดกั้นยาเสพติด จัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ เขียนบทลงหนังสือพิมพ์ ธรรมะสัญจร และจัดปาฐกถาเนื่องในวันสำคัญต่างๆ^{๑๑} ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเผยแผ่ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะการเผยแผ่ทางด้านสื่อสังคมออนไลน์ อันเป็นที่นิยมกันในยุคปัจจุบัน เพราะจำทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปได้อย่างว่องไวและก้าวไกลอีกด้วย

จากนั้น กรรมวิธีการเผยแผ่ศีลธรรม ยังได้มีนโยบายในการส่งเสริมบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถ ส่งไปเผยแผ่ศีลธรรมอยู่ต่างประเทศได้ โดยการเห็นดีของประธานองค์การพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาว และการเห็นดีของประเทศเจ้าภาพ และกรรมวิธีการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ยังมีหน้าที่ในการปลูกศีลธรรมทางพุทธศาสนาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้แก่คนในสังคมเข้าใจ และนำไปใช้ในการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติ

^๙ สมศักดิ์ ปิยธมโม (อินทะเสน), “อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมลาวในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), หน้า ๔๐-๔๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์พระอาจารย์บุญจัน ห่อจินยะวง, หัวหน้าห้องกรรมวิธีการศึกษาสงฆ์เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๑} *ຂໍ້ຕົກລົງວ່າດ້ວຍວຽກງານຂອງ ໔ ກຳມາທິການປົກຄອງສິງລາວ*, ພ.ສ ໒໕໕໙, ໜ້າ ໒໔.

การเผยแผ่ศีลธรรม เป็นงานหนึ่งที่สำคัญซึ่งอยู่ภายใต้การนำพาของกรมการเผยแผ่ศีลธรรม และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต้องได้เอาใจใส่ ดังนี้^{๑๒}

๑) ต้องปรับปรุงระบบการจัดตั้ง และส่งเสริมคณะกรรมการเผยแผ่ศีลธรรม ขึ้นแขวง ขึ้นเมืองขึ้นใหม่ โดยให้มีห้องการ มีผู้บริหาร มีบุคลากรเพียงพอ ต้องมีการวางแผน มีตารางเคลื่อนไหว การงาน และวางหัวเรื่อง กำหนดจุดประสงค์ หัวบทเทศนาให้เหมาะสม

๒) จัดหน่วยงานเผยแผ่ศีลธรรมลงสู่การศึกษาให้หลายชั้น ทั้งโรงเรียนระดับวิชาชีพ ประถม และ มัธยม ทั้งนี้ ก็เพื่อบูชาให้นักเรียน นักศึกษา ให้มีความรู้คู่คุณธรรม

๓) เทศนาสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย โดยเฉพาะยุวชน นักเรียน นักศึกษา ชาวหนุ่ม หญิง-ชาย ให้ละความชั่ว ความเกียจคร้าน แนวคิดเสรี อันธพาล หลีกเว้นอบายมุข สร้างตนให้เป็นคนดีของสังคม รักประเทศชาติบ้านเกิดเมืองนอน

๔) คณะกรรมการเผยแผ่ศีลธรรมต้องเอาใจใส่ จัดตั้งปฏิบัติงานของตนตามภาระบทบาท ที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญปกครองสงฆ์ และข้อกำหนดของกรมการเผยแผ่ศีลธรรมได้วางออกอย่างเคร่งครัด

๕) ในแต่ละปี คณะ อ.พ.ส ในแต่ละเมืองต้องได้เอาใจใส่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน อย่างน้อย ๑-๒ แห่งภายในแต่ละเมือง เพื่อรวมพระสงฆ์สามเณร และพุทธศาสนิกชนบรรดาเฝ้า ได้เข้าร่วมอบรมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และอยู่ปฐวีสาธกรรมให้หลายกว่าเก่า

๖) คณะกรรมการเผยแผ่ศีลธรรมแต่ละชั้น ต้องได้ประสานงานกับกรมการปกครองสงฆ์ในแต่ละชั้น เพื่อร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่และวางแผนการสร้างคณะรับผิดชอบ เคลื่อนไหวเผยแผ่ศาสนา นอกจากเผยแผ่ศีลธรรมแล้ว ยังจะต้องเผยแผ่ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ข้อกำหนด และกฎระเบียบอื่นๆเพิ่มเติมอีก

๗) คณะ อ.พ.ส และศึกษาสงฆ์แขวง คณะอำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ ต้องได้กำหนดแผนละเอียด เพื่อทำการฝึกอบรมให้แก่พระสงฆ์สามเณร นิสิตนักศึกษา ที่เรียนจบวิทยาลัยปศุสัตว์ เพื่อส่งออกไปปฏิบัติศาสนกิจในสถานที่ต่างๆที่ทางคณะสงฆ์ได้กำหนดให้

๘) คณะ อ.พ.ส แต่ละชั้น ต้องได้เอาใจใส่ประสานสมทบการงาน ด้านการปฏิบัติเผยแผ่ศีลธรรม กับเจ้าอธิการวัด เพื่อให้การอบรม การปฏิบัติธรรมของอุบาสก-อุบาสิกา ในขอบเขตหมู่บ้านต่างๆที่เห็นว่าสมควร โดยเฉพาะได้นำญาติโยมปฏิบัติธรรมบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในวันบุญมาฆบูชา วันบุญวิสาขบูชา และ วันพระทั้งข้างขึ้นข้างแรมตามสมควร

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า นโยบายด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ที่ทางศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาวางออก ให้แก่คณะสงฆ์ทั่วประเทศได้ปฏิบัติ นั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญเพราะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องเป็นไปในทิศทางและแผนการเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสามัคคีของคนในสังคมและในหมู่คณะ จากนั้น การวางนโยบายในการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนั้น ยิ่งทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาดำเนินไปในทางที่ดี และทำให้การเผยแผ่สะดวกกว้างไกลทันสมัย อย่างเช่นในปัจจุบันกรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ได้จัดกิจกรรมขึ้นหลายอย่าง เช่นโครงการปฏิบัติธรรม การแสดงธรรม การ

^{๑๒} กองประชุมไทยสะໄໝທີ ๗ ຂອງ ອ.ພ.ສ ແຂວງຈຳປາສັກ, ໐໓/໐໗/໒໕໕໔, ໜ້າ ໑໘-໑໙.

ไว้ว่าที่ โครงการบวชนเณร การเทศนาตามสถานศึกษา โรงเรียน สำนักงาน การจัดรายการทีวี วิทยู ทลอดถึงการจัดงานบุญในวันสำคัญและบุญประเพณี สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งนั้น

๔.๒.๔. นโยบายด้านสาธารณูปการ

นโยบายด้านสาธารณูปการ เป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญในการส่งเสริม พระพุทธศาสนาในเมืองปาเซให้มีความเจริญรุ่งเรือง^{๑๓} คือนับตั้งแต่พระพุทธศาสนาได้เข้ามา ประดิษฐานและหยั่งรากลงลึก พระสงฆ์สามเณรและ อุบาสก-อุบาสิกา ก็ถือเอาพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยว เป็นที่พึ่งที่ระลึกในจิตใจของแต่ละคน ด้วยเหตุนี้ พระสงฆ์สามเณรและ อุบาสก-อุบาสิกา จึงได้ช่วยกันเอาใจใส่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยการก่อสร้างศาสนสถาน ศาสนวัตถุ เช่น การสร้างวัดวาอาราม พระธาตุเจดีย์ ให้มีความสวยงามด้วยลวดลายลีลาต่าง ๆ เพื่อเป็น เสนาสนะให้แก่พระสงฆ์ ได้ประพฤติปฏิบัติธรรม และเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป อัญมณีพุ่มแม่ ตลอดจนครูบาอาจารย์ที่มีความสำคัญ เพื่อให้พระสงฆ์สามเณร อุบาสก-อุบาสิกาได้กราบไหว้บูชา

สำหรับในเมืองปากเซ ก็มีนโยบายด้านสาธารณูปการคือ มีการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ การปก ปกักรักษาวัตถุโบราณ และปูชนียสถานต่างๆ ดังนี้

๑) การก่อสร้างบูรณะ-ปฏิสังขรณ์ การคุ้มครองปกปักรักษาวัดวาอาราม พัทธสีมา ศาลา โรงธรรม กุฏิวิหาร วัตถุโบราณ ปูชนียสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ พระพุทธรูป หนังสือผูก ใบลาน คัมภีร์ฎีกาต่าง ๆ คณะ อ.พ.ส^{๑๔} แต่ละชั้น ต้องได้ประสานสมทบอำนาจการปกครอง แนวลาว สร้างชาติบ้าน และห้องการวัฒนธรรมชั้นเมือง ชั้นแขวง เพื่อช่วยกันปกปักรักษา ไม่ให้ตกหาย และ พร้อมกันตรวจตรา ขึ้นบัญชีทะเบียนหรือถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐาน

๒) เอาใจใส่ปลุกกระดมชวนชวนทุนทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการก่อสร้าง และซ่อมแซมส่วนที่ ชำรุดทรุดโทรม เช่น พัทธสีมา ศาลาโรงธรรม กุฏิวิหาร พระธาตุเจดีย์ ชุ่มประตู่ ตลอดจนกำแพงวัด และคัมภีร์ฎีกาต่างๆ ก่อนอื่นจะก่อสร้างและซ่อมแซมแต่ละครั้ง ต้องประสานสมทบอย่างระเอียด กับ อำนาจการปกครองที่เกี่ยวข้องและไม่ให้ทำโดยขาดหลักการที่ถูกต้อง

๓) เอาใจใส่ในการนำพาสร้างขบวนการตัวจริงอยู่ อ.พ.ส ชั้นวัดให้ได้หลายชั้น เสริมขยาย แบบอย่างและห้วงคิดประดิษฐ์สร้างของพระสงฆ์สามเณร เพื่อนำพาอุบาสกอุบาสิกา สร้างและพัฒนา วัดในแต่ละที่ให้มีใบหน้าใหม่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการเอาใจใส่ต่อปัญหาของโรงเรียน โรงพยาบาล สุขศาลา ถนนหนทาง และอื่น ๆ พร้อมกันนั้น พระสงฆ์สามเณรก็ต้องนำเอาหลักศีลธรรมทาง พระพุทธศาสนามาสั่งสอนอุบาสก-อุบาสิกา ให้เข้าร่วมกระบวนการที่อำนาจการปกครองบ้านเมือง ได้วางไว้

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า นโยบายด้านสาธารณูปการเป็นสิ่งที่ สำคัญในการที่จะพัฒนาวัดวาอาราม ก็คือศาสนสถานในพระพุทธศาสนาให้มีความสวยงามงดงาม และ

^{๑๓} สัมภาษณ์พระอาจารย์หมี่ พงสีดา, ครูสอนประจำวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๔} กองประชุมไทยสะໄໝທີ ๗ ຂອງ ອ.ພ.ສ ແຂວງຈຳປາສັກ, ໐໓/໐໗/໒໕໕໙, ໜ້າ ໑໔-໑໙.

ทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้นาน ดังนั้นพระสงฆ์ และอุบาสก-อุบาสิกาในเมืองปากเซต้องได้ช่วยกันเอาใจใส่ดูแล โดยเฉพาะพระสงฆ์ต้องเป็นเจ้าการในการทำหน้าที่เป็นผู้นำ ต้องรวบรวมให้อุบาสก-อุบาสิกา มีความสามัคคีกัน รักชาติ รักพระพุทธศาสนา เมื่อเห็นสิ่งใดไม่สมควร หรือต้องการจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในด้านใดที่เห็นว่าไม่ทันสมัย ก็ต้องเสนอตามขั้นตอนที่ธรรมเนียมปกครองสงฆ์ และให้สอดคล้องกับกฎหมายบ้านเมืองวางออก เพื่อความสงบ ความสวยงาม ความเป็นระเบียบและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ

นโยบายการทะนุบำรุงด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซนั้น ประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านการปกครอง มีภาระบทบาทในการปกป้องคุ้มครองพระสงฆ์สามเณรในแต่ละเขตของตน เช่น ขึ้นเมืองปกครองชั้นเขตและชั้นวัด ขึ้นแขวงปกครองชั้นเมือง และขึ้นศูนย์กลางปกครองชั้นแขวง โดยอิงตามคำรัสของธรรมนูญปกครองสงฆ์ และนโยบายคำคิดเห็นในมติการประชุมด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ระบบการปกครองเข้มแข็ง ทำให้พระพุทธศาสนาในประเทศลาวเป็นหนึ่งเดียวกัน

๒) ด้านการศึกษา มีภาระบทบาทในการทะนุบำรุงการศึกษาของพระสงฆ์สามเณร ด้วยการสร้างโรงเรียนสงฆ์ในแต่ละท้องถิ่นที่มีความเหมาะสม สร้างห้องสมุด การเขียนหนังสือ และตำราเรียนให้สอดคล้องกับระดับการเรียนรู้ ส่งเสริมพระสงฆ์ให้ได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อสร้างบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ จะได้มาช่วยกันทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญ

๓) ด้านการเผยแผ่และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน มีภาระบทบาทในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนและปฏิบัติเพื่อหลุดพ้นจากวิภังขาร ซึ่งการเผยแผ่นั้นมีหลายทางแตกต่างกัน เช่น การเทศนา อบรมสั่งสอน การจัดปริวาสกรรม ปฏิบัติธรรม การสนทนาธรรม การเขียนหนังสือธรรมะ และวรรณกรรมต่างๆ เกี่ยวกับธรรมะ ตลอดจนการเผยแผ่ในสังคมออนไลน์ ทางโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นปัจจัยอำนวยผลไปในทางที่ดี ทำให้ประชาชนชาวเมืองปากเซได้ยึดถือเอาพระธรรมคำสอนเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต

๔) ด้านสาธารณูปการ มีภาระบทบาทในการสร้าง ส่งเสริม ทะนุบำรุง สนับสนุน รักษา และบูรณปฏิสังขรณ์ วัดวาอารามรวมทั้งศาสนสถานที่สำคัญของชาติและพุทธศาสนา เพื่อให้ศาสนสถาน ถาวรวัตถุเหล่านั้นได้สะอาดสวยงามอยู่เสมอ

๔.๓ ปัจจัยในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ

ปัจจัยในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ มีหลายวิธีแตกต่างกัน แต่ทั้งหมดนั้นก็เพื่อจุดประสงค์อันเดียวกัน คือ เพื่อทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ในปัจจุบัน และเจริญรุ่งเรืองในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย

๔.๓.๑. ปัจจัยด้านการรักษาศิล

พระพุทธศาสนาถือเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตของชาวเมืองปากเซ เพราะพระพุทธศาสนาเป็นสถานที่ และแนวทางในการฝึกหัดพฤติกรรมของคนในสังคมให้ทุกคนเป็นคนดี โดยการนำเอาหลักคำสอนที่เป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนา ก็คือการสอนให้คนละความชั่วทุก

อย่าง สร้างความดีทุกชนิด และทำจิตของตนให้ผ่องใสอยู่เสมอ^{๑๕} ดังนั้น พระสงฆ์สามเณร อุบาสก-อุบาสิกาในเมืองปากเซ ต่างก็ยึดถือตามหลักคำสอนและนำเอาพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดถึงการนำเอาหลักธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันอีกด้วย

"ศีล" นั้นแปลว่า "ปกติ" คือสิ่งหรือกติกาก่อนที่บุคคลจะต้องระวังรักษาตามเพศและฐานะ ศีลนั้นมีหลายระดับคือ ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ และศีล ๒๒๗ และในบรรดาศีลชนิดเดียวกันก็ยังมีจัดแบ่งออกเป็นระดับธรรมดา มัชฌิมศีล (ศีลระดับกลาง) และอริศีล (ศีลอย่างสูง ศีลอย่างอุกฤษฏ์)

"ศีล" คือ ข้อปฏิบัติตนขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข เพื่อประโยชน์ขั้นพื้นฐานคือความสุขและไม่มีการเบียดเบียนกันในสังคม ประโยชน์ของศีลในขั้นพื้นฐานคือทำให้กาย วาจา ใจ สงบไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทำให้สามารถที่จะทำให้จิตสงบได้ง่ายในการทำสมาธิ ในระดับของบรรพชิต ศีลจะมีจำนวนมาก เพื่อกำกับให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรสามารถครองตนในสมณภาวะได้อย่างสมบูรณ์ และเอื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์ในขั้นสูงต่อไปได้

ศีลมีหลายขั้นหลายระดับ จัดแบ่งได้ ๕ ประเภท ดังนี้

๑) ศีล ๕ หรือเบญจศีล เป็นศีลขั้นพื้นฐานของศีลทั้งปวง กล่าวคือ ศีลทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นศีลของอุบาสก อุบาสิกา สามเณร หรือพระภิกษุ ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งศีล ๕ ข้อนี้ กำหนดเป็นศีลสำหรับผู้ครองเรือนทั่วไปควรรักษา เป็นศีลที่ควรรักษาให้เป็นปกติ

๒) ศีล ๘ (อัฐศีล) เป็นศีลที่มีพื้นฐานมาจากศีล ๕ เน้นการไม่เสพกาม การรับประทานอาหารจำกัดเวลา การหัดลดละการหาความสุขจากสิ่งบันเทิงหรือเครื่องปรนเปรอความสุขทางประสาทสัมผัสและการงดใช้เครื่องนุ่งนอนฟูกหูกหุระเป็นการฝึกฝนตนให้รู้จักที่จะมีชีวิตที่เป็นอิสระได้มากขึ้น สามารถอยู่ดีมีสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือขึ้นต่อวัตถุภายนอกมากเกินไป

๓) ศีล ๑๐ (ทศศีล) เป็นศีลสำหรับเด็กและเยาวชนที่บวชเป็นสามเณรสมาทานรักษาเป็นประจำ คำว่า สามเณร แปลว่า เหล่ากอของสมณะ หมายถึง เด็กและเยาวชนผู้ศึกษาอบรมตามหลักไตรสิกขา เพื่อเตรียมเป็นพระภิกษุเมื่อมีอายุครบอุปสมบทตามพระวินัยกำหนด

๔) ศีล ๒๒๗ หรือสิกขาบท ๒๒๗ เรียกว่า ศีลของพระภิกษุ เป็นพระวินัยพุทธบัญญัติในส่วนที่เป็นกฎเกณฑ์ข้อห้ามสำหรับบุรุษผู้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาที่ต้องรักษาโดยเคร่งครัด เพื่อดำรงความเป็นพระภิกษุ

๕) ศีล ๓๑๑ หรือสิกขาบท ๓๑๑ เรียกว่า ศีลของพระภิกษุณี เป็นพระพุทธรูปบัญญัติในส่วนที่เป็นข้อห้ามสำหรับสตรีผู้อุปสมบทเป็นพระภิกษุณีที่ต้องรักษาโดยเคร่งครัด เพื่อดำรงความเป็นพระภิกษุณี

พระอาจารย์อุดมศักดิ์ แก้วพันธะวง ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยครูสงฆ์จำปาสัก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า^{๑๖} ในเมืองปากเซ ปรากฏการณ์ทางพุทธศาสนาที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือการไปวัดเพื่อ

^{๑๕} สัมภาษณ์พระอาจารย์โสหา ปตฺโตโต, เจ้าอาวาสวัดโชคชัยสุวรรณาราม เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์พระอาจารย์อุดมศักดิ์ แก้วพันธะวง, ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยครูสงฆ์จำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

สมาทานศีล ๕ และเพื่อรักษาศีล ๘ ที่เรียกว่า การจำศีล โดยเฉพาะในวันพระทั้งข้างขึ้น-ข้างแรม และที่สำคัญคือในช่วงการเข้าพรรษา ก็จักมีอุบาสก-อุบาสิกาจำศีลทำวัตรสวดมนต์ เป็นจำนวนมาก โดยมีความเชื่อตามพระผู้มีพระภาคได้ทรงตรัสถึงอานิสงส์ของการรักษาศีลว่า “สีเลน สุขติ ยนติ สีเลน โภคสมปทา สีเลน นิพพุติ ยนติ ตสมา สีลวิโส ทये” แปลว่า “ศีลทำให้เราเข้าถึงสุคติ ศีลก่อให้เกิด โภคทรัพย์ และศีลนำมาให้ได้ถึงความดับ หรือพระนิพพาน ด้วยเหตุนี้ จึงควรรักษาศีลไว้ให้ดี เพราะฉะนั้นคนลาวชาวพุทธชอบจึงชอบไปรักษาศีล โดยเฉพาะในงานบุญสมโภชพระพุทธรูป จะเห็นว่ามีอุบาสก-อุบาสิกามากมายให้ความสนใจ โดยพากันมาบวชเป็นพ่อขาว-แม่ขาว อันบ่งบอกให้เห็นถึงศรัทธาที่อุบาสก-อุบาสิกาในเมืองปากเซมีต่อพระพุทธศาสนา และเป็นวิถีชีวิตอีกแบบหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวเมืองปากเซและสังคมลาว

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ศีลเป็นเบื้องต้นแห่งความดี ปัจจัยในการรักษาศีลนั้นก็เพื่อความสงบสุขของสังคม เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ความหวาดระแวง และความวุ่นวายในสังคม นอกจากนั้น การรักษาศีลก็เพื่อพัฒนาจิตใจของผู้ที่ถือศีลนั่นเอง เพราะศีล ๕ นั้น ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อควบคุม ไม่ให้มีการแสดงออกทางกาย หรือทางวาจา ไปในทางที่ตอบสนองอำนาจของกิเลส

๔.๓.๒. ปัจจัยด้านการปฏิบัติธรรม

มนุษย์บางคนที่เกิดมาแล้ว ยังไม่รู้ว่าจะเกิดมาเพื่ออะไรมีอายุได้นานแค่ไหน หรืออยู่อย่าง มาก ๗๐-๑๐๐ ปฏิบัติอย่างไรในเมื่อยังมีชีวิตอยู่เมื่อคิดถึงว่าตัวเองจะต้องตายแล้ว ก็รู้สึกหวาดกลัว จะหาที่พึ่งอย่างไร มีจุดเป้าหมายอย่างไร จึงเป็นสาเหตุที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติธรรมเพื่อที่จะยกระดับจิตใจของตนเองให้เป็นมนุษย์ที่มีใจสูงส่งด้วยคุณธรรมโดยสมบูรณ์เพื่อที่จะเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของตนเอง^{๑๗} ไม่ให้ตกไปสู่นรกหรืออบายภูมิทั้งสี่ นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน เนื่องจากจิตใจไม่ได้รับการอบรมคุณธรรมจึงทำให้เสียโอกาสการเกิดมาเป็นมนุษย์ ไม่ได้สร้างสมคุณงามความดีให้เกิดในจิตใจของตนเอง

ปัจจัยในการปฏิบัติธรรม จะต้องตั้งอยู่ในหลักธรรม ดังต่อไปนี้

๑) มีศรัทธาในพระรัตนตรัย ความศรัทธาทำให้มนุษย์เข้าหาเพื่อแสวงหาความจริง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล พระผู้มีพระภาคทรงสอนให้ผู้คนลงมือปฏิบัติ และพระองค์ก็ยกย่องการปฏิบัติว่าเป็นสุดยอดแห่งการเรียนรู้ เพราะการปฏิบัตินั้นทำให้มนุษย์เข้าถึงหลักแห่งความจริงของชีวิต ของธรรมชาติ และสามารถหลุดพ้นออกจากอวิชชา คือความไม่รู้ทั้งหลายได้ แต่การที่จะไปถึงจุดนั้นได้แน่นอนว่าพุทธศาสนิกชนต้องเป็นผู้ที่มีศรัทธาอย่างแน่วแน่ในคุณของพระรัตนตรัย ทั้ง ๓ คือคุณของพระพุทธ คุณพระธรรม และคุณพระสงฆ์ อันเป็นบันไดนำไปสู่หนทางแห่งการหลุดพ้นจากวัฏสงสาร

๒) ปัจจัยด้านความทุกข์ มนุษย์เมื่อพบเจอกับความทุกข์ไม่ว่าจะทุกข์มากหรือทุกข์น้อยก็ต้องแสวงหาหนทางเพื่อพ้นทุกข์ ซึ่งพระพุทธศาสนาได้ตอบโจทยได้ด้วยการนำเอาธรรมมาปฏิบัติ

^{๑๗} สัมภาษณ์พระอาจารย์ใจ วิเศษชัย, เจ้าอาวาสวัดพุทธะเหล้า เมืองโพทอง แขวงจำปาสัก, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

สำหรับอุบาสก-อุบาสิกาในเมืองปากเซก็เป็นเช่นนั้น ดังพระอาจารย์ โสพา ปตฺโตโต เจ้าอาวาสวัดโชคชัยสุวรรณารามให้สัมภาษณ์ว่า^{๑๘} เมื่อพุทธศาสนิกชนประสบกับความทุกข์ เขาก็จะเข้าไปหาพระสงฆ์เพื่อฟังธรรม เพื่อทำบุญ ให้ทาน ปล่อยนก ปล่อยปลา รวมถึงการไปปฏิบัติธรรม เพื่อให้ความทุกข์นั้นเบาบางลงไปและหายไปในที่สุด

๓) ปัจจัยด้านการแสวงหาความสุข คนทุกคนที่เกิดขึ้นมาในโลกนี้ ล้วนแล้วแต่ต้องการแสวงหาความสุขด้วยกันทั้งสิ้น คนฉลาดสามารถแสวงหาความสุขด้วยวิธีการที่ฉลาด และได้ความสุขตามแบบที่ตนปรารถนา แต่คนโง่เมื่อแสวงหาความสุขด้วยวิธีการที่โง่เขลา แทนที่จะได้ความสุข กลับมาเป็นความทุกข์ พระผู้มีพระภาคได้แสดงแนวทางในการปฏิบัติให้พ้นทุกข์นั้นก็คือ อริยสัจ ๔ ซึ่งเห็นว่าพระสงฆ์ในเมืองปากเซก็นำเอามาเทศนาให้อุบาสก-อุบาสิกาได้ฟัง ซึ่งประกอบมี ๔ อย่างด้วยกัน คือ

ก. ทุกข์ ซึ่งก็คือปัญหาของมนุษย์นั่นเอง

ข. สมุทัย แปลว่า สาเหตุของทุกข์ ซึ่งก็คือตัณหาความอยาก ความต้องการที่มีสภาพไม่รู้จักพอ ยิ่งถมยิ่งลึก ยิ่งกินยิ่งหิว ยิ่งตอบสนองความต้องการ ความต้องการยิ่งเพิ่มมากขึ้น

ค. นิโรธ แปลว่าการดับทุกข์ การดับทุกข์ต้องไปดับที่ต้นเหตุของทุกข์ นั่นคือมาลด มาละ ตัณหา ความอยาก ความต้องการ

ง. มรรค แปลว่าวิธีการปฏิบัติเพื่อจะดับตัณหา นั่นก็คือ การปฏิบัติตามมรรคทั้ง ๘ องค์ ย่อลงมาเหลือได้ ๓ คือ ทาน ศีล และภาวนา

ส่วนทาน ศีล ภาวนานั้น ถ้าท่านได้นำมาปฏิบัติความสงบร่มเย็นความสันติก็จะเกิดขึ้น ทั้งแก่ตนเองและแก่สังคมอีกด้วย^{๑๙} นอกจากนั้น ทาน ศีล ภาวนา เมื่อเข้ามาสู่จิตใจตนเอง และคนรอบข้างแล้วสังคมก็จะเกิดความสงบสุข ความร่มเย็น เพราะฉะนั้น ทุกท่านจึงพยายามช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสนับสนุนกิจกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกกรณี ทั้งด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา และกำลังทรัพย์ ตามความสามารถของตนที่จะทำได้ เพราะเมื่อใดที่ร่มธรรมได้เริ่มแผ่ขยายกว้างขึ้น ก็จะทำให้สังคมหน้าอยู่และจะค่อยๆ สงบร่มเย็นมากขึ้น ๆ สันติสุขจะแพร่หลายไปทุกหย่อมหญ้า รอยยิ้มจะปรากฏอยู่บนใบหน้าคนทุกคนขึ้น การเปิดเบียดเบียนกันจะสาบสูญสิ้นไป

ดั่งนายอุ้นหล้า บุบผาวงศ์ เจ้าหน้าที่วิทยาลัยครูสงฆ์จำปาสัก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า^{๒๐} สิ่งที่พุทธบริษัทในเมืองปากเซควรเข้าถึงก็คือพระธรรม เพราะคนจะเข้าหาพระศาสนาก็ต้องเข้าหาพระธรรมก่อน คือทำให้หนักแน่นในพระธรรม รู้จักพระธรรม เข้าใจพระธรรม เพราะพุทธบริษัทในเมืองปากเซส่วนใหญ่นับถือพระสงฆ์ด้วยศรัทธา แต่ไม่ค่อยใช้ปัญญาจึงมักถูกหลอกให้เชื่อมงาย และฝังตัวลงไปในเรื่องที่ไม่ควรเชื่ออยู่เสมอ ดังนั้น นโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงควรมีการฝึกอบรมธรรมวินัยให้แก่พระสงฆ์สามเณรและอุบาสก-อุบาสิกา ให้มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมคำ

^{๑๘} สัมภาษณ์พระอาจารย์โสพา ปตฺโตโต, เจ้าอาวาสวัดโชคชัยสุวรรณาราม เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๙} สัมภาษณ์พ่อใหญ่ลอน, ประธานแนวลาสร้างชาติบ้านโนนสว่าง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์นายอุ้นหล้า บุบผาวงศ์, เจ้าหน้าที่วิทยาลัยครูสงฆ์จำปาสัก, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

สอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างถูกต้อง และนำเอามาใช้ให้เกิดผลในการดำรงชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยในการปฏิบัติธรรมมีหลายประเด็นแตกต่างกัน เช่นความศรัทธาในพระรัตนตรัย ในพระธรรมคำสอน ในแนวทางการปฏิบัติ และในด้านการดำเนินชีวิต เช่นมีความทุกข์ การแสวงหาทางพ้นทุกข์ เพราะเมื่อมนุษย์พบเจอกับความทุกข์ ไม่ว่าจะทุกข์มากหรือทุกข์น้อยก็ต้องแสวงหาหนทางเพื่อพ้นทุกข์และเข้าถึงความสุข นอกจากนั้น การปฏิบัติธรรมยังเป็นการขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ให้ผ่องใส เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายเว้นจากความชั่ว มุ่งมั่นทำความดี และทำใจให้บริสุทธิ์ เพื่อความสงบร่มเย็นของตนเอง ของสังคม และความสงบร่มเย็นของประเทศชาติ

๔.๓.๓. ปัจจัยความเชื่อในการทำบุญ

การทำบุญให้ทาน หมายถึงการสละทรัพย์สินสมบัติสิ่งของของตนที่มีอยู่ให้แก่ผู้อื่น โดยมุ่งหวังจะจุนเจือให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์และความสุขด้วยความเมตตาจิตของตน ดังพระอาจารย์ คำแพง มณีวงศ์ ได้ให้ สัมภาษณ์ว่า^{๒๑} การทำบุญในพุทธศาสนาของชาวพุทธในเมืองปากเซนั้นมีหลายแบบแตกต่างกันออกไปตามแต่ละพื้นที่ แต่มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือ เพื่ออุทิศถึงดวงวิญญาณของบุพการี และเพื่อความสุข เพื่อความเจริญของผู้ทำบุญ และสิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือเพื่ออนุเคราะห์พระสงฆ์สามเณร ให้ได้ขบได้ฉันเพื่อที่จะได้ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ยาวนาน เพื่อเป็นที่เคารพสักการะบูชาของอุบาสกอุบาสิกาในเมืองปากเซ ก็คือชาวพุทธมามกะในทั่วประเทศและทั่วโลก

ส่วนการทำบุญที่เป็นปัจจัยในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนานั้น สามารถจำแนกออกดังนี้

๔.๓.๓.๑ การทำบุญตาม บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ คือ

๑) บุญสำเร็จได้ด้วยการบริจาคทาน (ทานมัย) คือการเสียสละนับแต่ทรัพย์สิน สิ่งของ เงินทอง ตลอดจนร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวม

๒) บุญสำเร็จได้ด้วยการรักษาศีล (ศีลมัย) คือการตั้งใจรักษาศีล และการปฏิบัติตนไม่ให้ละเมิดศีล ไม่ว่าจะเป็นศีล ๕ หรือศีล ๘ ของอุบาสกอุบาสิกา ศีล ๑๐ ของสามเณร หรือ ๒๒๗ ข้อของพระภิกษุ เพื่อรักษากาย วาจา และใจ ให้สะอาดบริสุทธิ์

๓) บุญสำเร็จได้ด้วยการภาวนา (ภาวนามัย) คือการอบรมจิตใจในการละกิเลส ตั้งแต่ชั้นหยาบขึ้นไป จนถึงกิเลสอย่างละเอียด ยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นโดยใช้สมาธิปัญญา รู้ทางเจริญและทางเสื่อม จนเข้าใจอริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค เป็นทางไปสู่ความพ้นทุกข์ บรรลุมรรค ผลนิพพานได้ในที่สุด

๔) บุญสำเร็จได้ด้วยการประพาสต่ออ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ (อปายนมัย) คือการให้ความเคารพ ผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ ๓ ประเภท คือ ผู้มีวัยวุฒิ ได้แก่พ่อแม่ ญาติพี่น้องและผู้สูงอายุ ผู้มีคุณวุฒิ หรือคุณสมบัติ ได้แก่ ครูบาอาจารย์ พระภิกษุสงฆ์ และผู้มี ชาติวุฒิ ได้แก่พระมหากษัตริย์ และเชื้อพระวงศ์

^{๒๑} สัมภาษณ์พระอาจารย์คำแพง มณีวงศ์, ประธานฝ่ายกิจกรรมวิทยาลัยครูสงฆ์จำปาสัก, ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๕) บุญสำเร็จได้ด้วยการชวนช่วยในกิจการที่ชอบ (เวยาวัจจมัย) คือ การกระทำความดี เป็นคุณงามความดี ที่เกิดประโยชน์ต่อคนส่วนรวม โดยเฉพาะทางพระพุทธศาสนา เช่น การชักนำบุคคลให้มาประพฤติปฏิบัติธรรม มีทาน ศีล ภาวนา เป็นต้น ในฝ่ายสัมมาทิฐิ

๖) บุญสำเร็จได้ด้วยการให้ส่วนบุญ (ปัตติทานมัย) คือ การอุทิศส่วนบุญกุศลที่ได้กระทำไว้ ให้แก่สรรพสัตว์ทั้งปวง การบอกให้ผู้อื่นได้ร่วมอนุโมทนาด้วย ทั้งมนุษย์และอมนุษย์ ได้ทราบข่าวการ บุญการกุศลที่เราได้กระทำไป

๗) บุญสำเร็จได้ด้วยการอนุโมทนา (ปัตตานุโมทนามัย) คือ การได้ร่วมอนุโมทนา เช่น กล่าววาทะ “สาธุ” เพื่อเป็นการยินดี ยอมรับความดี และขอมีส่วนร่วมในความดีของบุคคลอื่น

๘) บุญสำเร็จได้ด้วยการฟังธรรม (ธัมมัสสวนมัย) คือ การตั้งใจฟังธรรมที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อน หรือที่เคยฟังแล้วก็รับฟังเพื่อได้รับความกระจ่างมากขึ้น บรรเทาความสงสัยและทำความเข้าใจให้ถูกต้องยิ่งขึ้น จนเกิดปัญญา เกิดประโยชน์ นำไปสู่หนทางเจริญต่อไป

๙) บุญสำเร็จได้ด้วยการแสดงธรรม (ธัมมเทศนามัย) คือ การแสดงธรรมไม่ว่าจะเป็นรูปของการกระทำ หรือการประพฤติปฏิบัติด้วยกาย วาจา ใจ ในทางที่ชอบ ตามรอยบาทองค์พระศาสดา ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น

๑๐) บุญสำเร็จได้ด้วยการทำความเห็นให้ตรง (ทิฏฐชุกัมม) คือ ความเข้าใจในเรื่อง บาป บุญ คุณ โทษ สิ่งที่เป็นแก่นสารสาระหรือไม่ใช่แก่นสารสาระ ทางเจริญทางเสื่อม สิ่งอันควรประพฤติ สิ่งอันควรละเว้น ตลอดจนการกระทำความคิดความเห็นให้เป็นสัมมาทิฐิอยู่เสมอ^{๒๒}

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการนี้ แสดงให้เห็นถึงการเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ตนเอง และผู้อื่น ด้วยความรัก ความเมตตา พร้อมเดียวนั้น บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการนี้ ยังเป็นหนทางนำไปสู่ การสนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ให้ได้ดำรงอยู่ในพระศาสนา และเอื้ออำนวยให้การประพฤติปฏิบัติธรรม ของพระสงฆ์เป็นอย่างดี อันเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองในปัจจุบันและอนาคตเป็นอย่างดี

นอกจาก บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ ชาวพุทธในเมืองปากเซยังได้นิยมกันทำบุญตาม ประเพณีฮีต ๑๒ ซึ่งเป็นประเพณีที่เคยถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานานแสนนาน และพูดได้ว่าฮีต ๑๒ นั้นเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนลาว ก็คือชาวเมืองปากเซ และพร้อมเดียวกันั้น การทำบุญ ฮีต ๑๒ นั้น ส่วนสำคัญที่สุดก็เพื่อการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทะนุบำรุงพระสงฆ์ ทะนุบำรุงวัดวาอาราม ตลอดจนศาสนสถาน ให้มีความสะอาดสวยงาม และเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่อดีตมาจนถึงทุกวันนี้ คำว่า ฮีต ๑๒ นั้น ประกอบมี^{๒๓}

๑) เดือนเจียง (เดือนอ้าย) มีการประกอบพิธีบุญเข้ากรรม ซึ่งเป็นเดือนที่พระสงฆ์เข้ากรรม (ปริวาสกรรม) เพื่อให้พระสงฆ์ผู้กระทำความผิด ได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์ เป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน และมุ่งประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยต่อไป ส่วนอุบาสก-อุบาสิกา

^{๒๒} ทิ.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๓๓๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์พระอาจารย์มหาสุรณ จันทราช, ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แขวงจำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

จะเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้วยปัจจัย ๔ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีอุบาสก-อุบาสิกาบางภาคส่วนก็ได้บวชเป็นพ่อขาว-แม่ขาวเข้ามาปฏิบัติตามด้วย

๒) เดือนยี่ ในฤดูหลังการเก็บเกี่ยว ชาวบ้านจะทำบุญคูณข้าวหรือบุญคูณลาน โดยนิมนต์พระสวดมนต์เย็น ทำบุญตักบาตร และฟังธรรมเทศนาตามสมควรเพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิตของตน ไร่นาไร้วสวน ตลอดจนถึงสัตว์น้อยใหญ่ที่ได้ใช้แรงงาน

๓) เดือนสาม หรือวันเพ็ญเดือนสาม ซึ่งเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นั่นคือวันมาฆบูชา พระสงฆ์ และอุบาสก-อุบาสิกาในแต่ละวัดก็จะมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นต้นก็คือการทำบุญตักบาตร รักษาศีล ฟังธรรมเทศนา ไหว้พระสวดมนต์ ปฏิบัติธรรม และเวียนเทียนบูชาคุณของพระพุทธเจ้า

๔) เดือนสี่ บุญพระเวส ฟังเทศน์มหาชาติ สำหรับพุทธบริษัทในเมืองปากเซถือว่าเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่อีกงานหนึ่ง เพราะเป็นการรวบรวมความสามัคคีระหว่างบ้านและวัด ทั้งเป็นโอกาสที่อุบาสก-อุบาสิกาจะได้ทำบุญ เช่น การให้ทาน รักษาศีล ฟังพระธรรมเทศนา^{๒๔} เพราะในงานบุญนี้จะได้นิมนต์พระสงฆ์สามเณรจากแต่ละวัดที่ใกล้เคียงกันมาแสดงธรรมให้อุบาสก-อุบาสิกาได้รับฟังกันทั้งวัน พร้อมกันนั้นอุบาสก-อุบาสิกา ก็เป็นผู้ให้การอุปถัมภ์ในทุกเรื่อง

๕) เดือนห้า ประเพณีตรุษสงกรานต์ หรือบุญสงน้ำ ซึ่งคนลาวถือเป็นเดือนสำคัญ เพราะเป็นเดือนเริ่มต้นปีใหม่ จะมีการรดน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ และผู้หลักผู้ใหญ่ ด้วยน้ำอบน้ำหอมเพื่อขอขมาและขอพร ตลอดจนมีการทำบุญถวายทานเพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลไปหาญาติ มิตรสหาย พ่อ-แม่ รวมไปถึงบรรพบุรุษ

๖) เดือนหก บุญวันวิสาขบูชา นับเป็นวันสำคัญอย่างมากในพระพุทธศาสนา คือเป็นวันคล้ายวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพานของพระผู้มีพระภาคเจ้า ส่วนการทำบุญวิสาขบูชา นี้ จะมีการทำบุญตักบาตรถวายภัตตาหาร ฟังพระธรรมเทศน์ ปฏิบัติธรรม และในช่วงเย็นจะมีการเวียนเทียนเพื่อบูชาคุณของพระผู้มีพระภาคเจ้า

๗) เดือนเจ็ด เป็นการทำบุญเพื่อระลึกถึงผู้มีพระคุณ บรรพบุรุษ ชาวบ้านก็จะทำบุญสามัคคีกันภายในบ้าน โดยการนิมนต์พระสงฆ์มาทำบุญตักบาตรถวายสังฆทาน

๘) เดือนแปด ทำบุญเข้าพรรษาซึ่งเป็นประเพณีทางพุทธศาสนาโดยตรง จึงมีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์สามเณร ถวายผ้าอาบน้ำฝน ผ้าไตรจีวร ถวายรูปเทียน และมีการฟังธรรมเทศนาจากพระสงฆ์ ในช่วงเวลานี้เป็นเวลาพระสงฆ์ตั้งใจต่อการศึกษาเล่าเรียนท่องบทสวดมนต์ และตำรับตำราต่างๆ

๙) เดือนเก้า ประเพณีทำบุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศแก่ญาติผู้ล่วงลับ โดยชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญตักบาตร ถวายทานแก่พระสงฆ์ จากนั้นก็ฟังธรรมเทศนาตามสมควร

๑๐) เดือนสิบ ประเพณีทำบุญข้าวสากหรือข้าวสาก (สลาภภัตร) ตรงกับวันเพ็ญ เดือนสิบ ผู้จะถวายทานต้องเขียนชื่อของตนลงในภาชนะที่ใส่ของทาน และเขียนชื่อลงในบาตร ภิกษุ

^{๒๔} สัมภาษณ์ท่านอินตา, รองประธานแนวลาสร้างชาติบ้านโขกอำเภอยาย เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

สามณรูปใดจับได้สลากของใคร ผู้นั้นจะเข้าไปถวาย เมื่อพระฉันเสร็จแล้วจะมีการฟังเทศน์ เพื่อเป็นการอุทิศให้แก่ผู้ตาย

๑๑) เดือนสิบเอ็ด ประเพณีทำบุญออกพรรษา ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสิบเอ็ด พระสงฆ์จะแสดงอาบัติ ทำการปวารณา คือ การเปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ ต่อมาเจ้าอาวาสหรือพระผู้ใหญ่จะให้โอวาทเตือนพระสงฆ์ ให้ปฏิบัติตนอย่างผู้ทรงศีล และบางพื้นที่ก็มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การเวียนเทียน

๑๒) เดือนสิบสอง ประเพณีการทำบุญกองกฐิน ตามพุทธานุญาตของพระผู้มีพระภาค โดยเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๑๒ อุบาสก-อุบาสิกา ก็จะเป็นผู้จัดเตรียมผ้ากฐินให้เรียบร้อย เมื่อพร้อมแล้วก็พากันแห่ขบวนมาถวาย^{๒๕}

ประเพณีสิบสองเดือน หรือ ฮีต ๑๒ ที่คนโบราณที่ได้ทำสืบต่อกันมา จนมาถึงตอนนี้ ผ่านการเวลายานานพอสมควร มาถึงตอนนี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อจะดำรงจารีตประเพณีนี้ไว้ให้เคียงคู่กับการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ยืนยงคงตัวตลอดไป ส่วนการทำบุญนั้น ก็นับตั้งแต่เดือนอ้าย หรือ เดือน ๑ จนถึงเดือน ๑๒ ในยุคสมัยก่อนใครที่ไม่ไปช่วยงานบุญก็จะถูกสังคมตั้งข้อรังเกียจ และไม่คบค้าสมาคมด้วย แต่มาถึงยุคปัจจุบัน เป็นยุคที่เงินมีอำนาจคนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาไปช่วยงานด้วย ก็จะออกเงินเป็นค่าตอบแทนก็มี แต่ว่าการร่วมประชุมทำบุญเป็นประจำในทุกปีนั้น ทำให้พระสงฆ์และอุบาสก-อุบาสิกา ในเมืองปากเซมีความสนิทสนมรักใคร่และสามัคคีกันทั้งภายในหมู่บ้านของตนและบ้านใกล้เคียงรวมไปถึงระดับเมือง ระดับแขวง ตลอดจนจนถึงขึ้นประเทศชาติอีกด้วย

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า บุญ เป็นชื่อของความสุข เพราะฉะนั้น ผู้ปรารถนาจะทำบุญจึงต้องรู้ว่า บุญมีลักษณะเป็นอย่างไร ถ้าทำแล้วไม่อาจชำระจิตใจให้ผ่องใส หรือไม่ทำให้เกิดความฉลาดว่า สิ่งนี้ดี สิ่งนี้ไม่ดี ก็ไม่จัดว่า เป็นบุญ แต่เมื่อสามารถจะชำระจิตใจให้บริสุทธิ์และนำให้เกิดความฉลาด รู้จักผิดชอบ จึงจัดว่า เป็นบุญ สิ่งที่จะชำระจิตใจของคนให้บริสุทธิ์ อันเสมอด้วยความดีย่อมไม่มี สิ่งอื่นชำระได้เพียงภายนอกเท่านั้น แต่ความดีเป็นสิ่งที่ชำระใจ เมื่อใจบริสุทธิ์แล้ว อากาภายนอก คือ กิริยาวาจา ก็บริสุทธิ์ตามไปด้วย การทำบุญนอกจากจะเพื่อประโยชน์ส่วนตนแล้วยังเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยเฉพาะก็เพื่อการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ส่งเสริมพระสงฆ์สามเณรให้ได้อยู่ในความสะดวกเหมาะแก่การประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสืบไป

๔.๓.๔. ปัจจัยด้านการเผยแผ่

การเผยแผ่ หมายถึงการขยายออกไป การทำให้กว้างออกไป และทำให้แพร่หลาย การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงได้แก่ การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนใน พระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปในทุกสารทิศ มีผู้ศรัทธาเลื่อมใส เคารพ ยำเกรง ในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ คุณธรรมที่ผู้เผยแผ่พึงปฏิบัติและเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ

^{๒๕} มะธาอำพน วัฒวิจิ, **วัชระมะท่า และ ประเพณีโบราณลาว**, (นบอมพูนวอจจัน : สำนักพิมพ์ดวงมภาพานพิมพ์), หน้า ๔๖-๑๒๔.

หลักพุทธธรรม เพื่อจะได้สอน ให้ถูกประเด็น ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมาย ให้ได้รับความสุขความเจริญแก่ผู้ฟัง เป็นที่ตั้งและมีจิตประกอบด้วยเมตตาธรรมเป็นหลัก ดังนี้

๑. ปณิธาน ในการแสดงธรรมต่อผู้ฟัง นักเผยแผ่พึงตั้งใจไว้ในใจของตนก่อน แสดงว่า จักกล่าวชี้แจงไปตามลำดับเหตุการณ์ พร้อมยกเหตุผลให้สมจริงมาประกอบ แสดงด้วยเมตตาจิต หวังอนุเคราะห์ ไม่ใช่เพื่อหวังลาภสักการะและไม่แสดงธรรมกระทบใครให้เสียหาย หรือตำหนิต่างๆ ทำให้ผู้ฟังเกิดความไม่พอใจ

๒. ปฏิสัมภิทา ความเข้าใจปัญญา แยกฉานในอรรถ (เนื้อหาสาระ) เข้าใจในธรรม (อธิบายย่อหรือพิสดารได้) เข้าใจในหลักนิรุกติ (การซ้ำของในภาษา) และเข้าใจในหลักปฏิภาณ คือ ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

๓. พหุสูต การคงแก่เรียน การได้ฟังมาก จำได้ คล่องปาก เพ่งพินิจให้ขึ้นในใจของตนและสามารถขบคิดได้ด้วยทฤษฎี คือ เห็นตามได้ด้วยเหตุผลที่เป็นจริง

เพราะการรู้จักหลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่แท้จริงนั้น พุทธบริษัททั้งหลายก็จะได้พัฒนาตนเอง และรู้พิจารณาว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด ทำให้จิตใจเข้มแข็ง ไม่เป็นผู้ประมาท ก็จะเป็นผู้ไม่หวั่นไหว ไม่สะดุ้ง ต่อคำสอนที่มานอกพุทธศาสนา เมื่อนั้นการเผยแผ่และทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซก็จะเป็นไปได้ในทางที่ดี

นอกจากนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ ยังต้องอิงอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เช่น การได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนของพรรค-รัฐบาล ภาคส่วนขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวในแต่ละชั้น และที่สำคัญที่สุดก็คือการได้รับการสนับสนุนจากอุบาสก-อุบาสิกา รวมทั้งการให้ความร่วมมือของอุบาสก-อุบาสิกาด้วย ดังนายสมชาย ไตรยราช รองประธานแนวลาสร้างชาติเมืองปากเซ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า^{๒๖} ในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก คือ ทุกภาคส่วนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติระเบียบวินัย พระภิกษุสามเณรต้องประพฤติตนให้เหมาะสมกับเพศสมณะ ส่วนอุบาสกอุบาสิกา ต้องได้ทำบุญให้ทาน รักษาศีล ให้การทะนุบำรุงพระสงฆ์คือพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี และต้องช่วยกันปกป้องรักษาคัมภีร์ อิตถะครองประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม ให้คงอยู่เคียงคู่กับพระพุทธศาสนาและประเทศชาติตลอดไป

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น ก็เพื่อให้พระพุทธศาสนาได้ขยายตัวออกไป ให้คนทั้งหลายในโลกนี้ได้รู้จักหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วนำเอาหลักธรรมเหล่านั้นมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สังคมมีความสงบสุข เพราะหลักคำสอนทางพุทธศาสนานั้น มุ่งสอนให้คนเป็นคนดี รู้จักการเสียสละ แบ่งปันสิ่งของแก่กันและกัน ไม่เห็นแก่ตัว สอนให้มีเมตตาต่อตนเองและคนอื่น สิ่งเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นคุณงามความดีที่จะทำให้สังคมมีความสงบประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง

^{๒๖} สัมภาษณ์นายสมชาย ไตรยราช, รองประธานแนวลาสร้างชาติเมืองปากเซ, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๔.๔. บุคลากรในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ

ในพระพุทธศาสนา พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแบ่งบุคลากรออกเป็น ๔ จำพวก เรียกว่า พุทธบริษัท ๔ ซึ่งมีหน้าที่ในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาร่วมกัน ดังที่พระพุทธองค์ได้ให้โอวาทแก่ภิกษุทั้งหลายว่า พุทธบริษัททั้ง ๔ ไม่ใช่แต่ฝ่ายใดฝ่ายเดียว แต่มีทั้งพระสงฆ์และญาติโยม อุบาสก-อุบาสิกา หรือ บรรพชิต และคฤหัสถ์ทั้งหมดนี้เป็นเจ้าของพระพุทธศาสนา เรามีสิทธิ์เท่ากัน”^{๒๗} และมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเอื้อเพื่อ เอื้อประโยชน์ต่อกันและกัน หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของพุทธบริษัท ๔ คือการจะต้องทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาช่วยกัน เพื่อให้พระพุทธศาสนาได้มีความเจริญรุ่งเรืองเคียงคู่อยู่กับสังคมลาวตลอดไป

ส่วนบุคลากร ในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ ผู้วิจัยจะขอแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ ภาคส่วนที่ ๑ คือภาคส่วนของพระภิกษุสงฆ์สามเณร และภาคส่วนที่ ๒ คือภาคส่วนของอุบาสก-อุบาสิกา

๔.๔.๑. หน้าที่ของพระสงฆ์สามเณรในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

พระสงฆ์ หมายถึง หมู่สาวกของพระพุทธเจ้า ผู้ซึ่งฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว เลื่อมใส สละเรือนออกบวช ถีววัตร ปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัยที่พระบรมศาสดาสั่งสอนและกำหนดไว้ และหน้าที่ของพระสงฆ์หรือเรียกว่ากิจของสงฆ์นั้นคือ หน้าที่โดยพระธรรมวินัย และ หน้าที่ต่อสังคม

๔.๔.๑.๑. หน้าที่โดยพระธรรมวินัย

หน้าที่โดยพระธรรมวินัย หมายถึงการทำตามพระธรรมวินัยโดยตรง รวมทั้งหน้าที่ที่คณะสงฆ์กำหนดให้ โดยมีดังต่อไปนี้

๑) พระสงฆ์จะต้องรักษาศีลของตนให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ โดยศีลที่พระสงฆ์ต้องรักษาคือ จาตุปาริสุทธิศีล เช่น ปาฏิโมกขสังวรศีล อิทธิยสังวรศีล อาชีวปาริสุทธิศีล ปัจจยสันนิตศีล เพราะการรักษาศีลให้บริสุทธิ์นั้น เป็นบันไดขึ้นไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีงามเมื่อเวลาสั่งสอนพุทธศาสนิกชนก็จะสอนในเรื่องคำสอนสอนพระพุทธศาสนาไม่ออกนอกคำสอน ซึ่งจะนำพาอุบาสก-อุบาสิกาไปในทางที่ถูกต้อง

๒) พระสงฆ์ต้องทำกิจวัตรของตนให้ครบถ้วน กล่าวคือข้อปฏิบัติที่ต้องทำเป็นประจำ คือกิจวัตร ๑๐ อย่าง กิจวัตรพื้นฐานของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ที่บรรพชนประพฤติมาไม่ขาดสาย ๑๐ ประการ ๑. ลงอุโบสถ (ประชุมฟังสวดพระปาติโมกข์ทุกครึ่งเดือน) ๒. บิณฑบาตเลี้ยงชีพ ๓. สวดมนต์ไหว้พระ ๔. กวาดอาวาสวิหารลานพระเจดีย์ ๕. รักษาผ้าครอง (ใช้เครื่องนุ่งห่มหนึ่งชุด ดูแลให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ) ๖. อยู่ปริวาสกรรม ๗. โกนผม ปลงหนวด ตัดเล็บ ๘. ศึกษาสิกขาบทและปฏิบัติพระอาจารย์ ๙. เทศนาบติ (ปลงอาบัติ เป็นกิจวัตรประจำวัน) ๑๐. พิจารณาปัจจเวกขณะทั้ง ๔ เป็นต้น

^{๒๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ภัยแห่งพระพุทธศาสนาในประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๕), หน้า ๕๐.

(ใช้สอยปัจจัยอย่างมีสติ)^{๒๘} กิจทั้ง ๑๐ อย่างนี้ภิกษุต้องทำเป็นประจำเพื่อให้เป็นนิสัย เพราะนอกจากจะเป็นหน้าที่ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติแล้ว จะทำให้ปฏิบัติของเรานั้นงดงามน่าเลื่อมใส ด้วยเหตุนี้ จึงจะทำให้อุบาสก-อุบาสิกาเกิดความศรัทธามากยิ่งขึ้น ดังข้อปฏิบัติกลุ่มนี้

๓) พระสงฆ์ต้องศึกษาไตรสิกขา อันได้แก่ ศีลสิกขา คือ การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย จิตสิกขา คือ การทำจิตให้สงบ ปัญญาสิกขา คือ การใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา เพราะภิกษุเป็นที่พักพิงอาศัยของอุบาสก-อุบาสิกา เมื่อเขามีความเดือดร้อนหรือมีข้อข้องใจในธรรมวินัย พวกเขาที่ต้องการความกระจ่าง หรือต้องการผู้ที่มาคอยแนะนำบอกสอน เพื่อให้เขาได้รู้และเข้าใจในเรื่องที่ข้องใจ

๔) บริหารคณะสงฆ์ตามตำแหน่งหน้าที่ พระภิกษุที่อุปสมบทแล้วหลายพรรษาและมีความรู้ทางพระธรรมวินัยพอสมควร มักจะได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บริหาร ซึ่งแต่ละตำแหน่งมีหน้าที่ปฏิบัติต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

๕) พระสงฆ์ต้องเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางออกไป โดยสามารถกระทำได้หลายวิธีด้วยกัน ตามแบบที่พระผู้มีพระภาคทรงแนะนำ เช่น ด้วยการเทศนาสั่งสอน ด้วยการปฏิบัติให้ดูอยู่ให้เห็น ทั้งในวัด นอกวัด แม้แต่การเดินทางไปไหนต่อไหนด้วยอาการสำรวมก็ถือว่าเป็นการเผยแผ่ไปด้วย

๖) พระสงฆ์ต้องปฏิสังขรณ์เสนาสนะ และปูชนียสถานในวัด ที่เก่าแก่ทรุดโทรมให้ใหม่ และสะอาดสวยงามอยู่เสมอ นอกจากการซ่อมแซมแล้วพระสงฆ์ยังต้องสร้างสภาพพัฒนาเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดให้เต็มเต็มและสมบูรณ์

๗) พระสงฆ์มีหน้าที่สืบต่อดำรงพระพุทธศาสนา รักษาพระธรรมวินัยที่พระศาสดาทรงฝากไว้ก่อนที่พระพุทธองค์จะปรินิพพานว่า อานนท “ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไปก็จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย”^{๒๙} ดังนั้นพระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด จึงจะทำให้พระพุทธศาสนาอยู่ได้นาน และสิ่งเหล่านี้ก็คือหน้าที่ที่ติดไปตลอดการครองสมณะเพศของพระสงฆ์ตลอดชีวิต

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า พระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้วางไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น คือเมื่อพระสงฆ์ดำรงชีพด้วยการอาศัยก่อนข้าวชาวบ้านแล้ว พระสงฆ์ย่อมจะอำนวยความสะดวกให้แก่ชาวบ้านเป็นการตอบแทน ด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นแบบอย่าง และเสนอแนะให้แนวทางในการดำเนินชีวิตแก่บุคคล ชุมชน ข้อธรรมจึงเป็นประโยชน์แก่สังคม และการปฏิบัติชอบต่อพระธรรมวินัยนั้น ก็เพื่อฝึกหัดขัดเกลาจิตใจให้เบาบางลง เพราะพระสงฆ์มีกรอบสำหรับความเป็นสงฆ์ซึ่งแตกต่างจากคฤหัสถ์ เพราะตนอยู่ในฐานะพิเศษ ครองศรัทธาของชาวบ้านอยู่ เมื่อประพฤติล่วงพระวินัยก็ทำให้ความเป็นสงฆ์ต่างพร้อย และทำให้ศาสนาเสื่อมเสียเพราะญาติโยมเกิดความเบื่อหน่ายได้เป็นต้น

^{๒๘} คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเสียง, มนต์พิริยชาลพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เสียงเสียง, ๒๕๔๙), หน้า ๑๗๓.

^{๒๙} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๖/๑๖๔.

๔.๔.๑.๒. หน้าที่ต่อสังคม

พระสงฆ์นอกจากจะมีหน้าที่รักษาพระธรรมวินัยให้มั่นคงแล้วนั้น ในฐานะที่พระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่ระลึกของอุบาสก-อุบาสิกา พระสงฆ์จึงต้องมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมอีกด้วย^{๓๐} ดังจะยกให้เห็นต่อไปนี้

๑) พระสงฆ์ต้องอบรมสั่งสอนให้อุบาสก-อุบาสิกามีคุณธรรม ไม่ทำความชั่ว รู้จักการนำหลักธรรมพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และรู้จักประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ รู้จักรักบ้านเกิดเมืองนอน

๒) พระสงฆ์ต้องจัดให้มีการอบรมฝึกสมาธิตามเวลาอันเหมาะสม เช่นในงานบุญ วันสำคัญทางพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นในวัด ในโรงเรียน ที่ทำการ และสถาบันการศึกษา เพื่อให้ประชาชนมีความสงบในจิตใจและมีความเจริญทางปัญญาสูง

๓) พระสงฆ์ต้องให้การอุปถัมภ์บำรุงโรงเรียนที่อยู่ในวัด และนอกวัด เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่พัฒนา ให้คนมีความรู้ความสามารถ ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมศีลธรรม และจริยธรรมให้แก่นักเรียนได้รู้และเข้าใจ แล้วนำเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๔) พระสงฆ์ต้องนำประชาชนมาประกอบพิธีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันบุญมาฆบูชา วันบุญวิสาขบูชา รวมทั้งวันเข้าพรรษา-ออกพรรษา พระสงฆ์ในแต่ละวัดจะต้องนำพาอุบาสก-อุบาสิกา จัดกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เวียนเทียน และการนั่งสมาธิภาวนาเป็นต้น

๕) พระสงฆ์ต้องเป็นเจ้าในการอนุรักษ์ศิลปวัตถุ ปูนียวัตถุ และปูชนียสถาน และแนะนำประชาชนให้อนุรักษ์ด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้นับเป็นทรัพย์สมบัติที่มีค่ามากมายมหาศาล ดังนั้นจึงควรได้รับการรักษาไว้อย่างดี

๖) พระสงฆ์ต้องแนะนำส่งเสริมให้อุบาสก-อุบาสิกาพัฒนาท้องถิ่น และรักษาสิ่งแวดล้อม เพราะท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการเป็นอยู่เป็นอย่างมาก เพราะถ้าสภาพแวดล้อมไม่อำนวยความสะดวก การดำรงชีวิตอยู่ของอุบาสกอุบาสิกามีปัญหา การส่งเสริมพระสงฆ์ก็จะไม่ดีตามไปด้วย

๗) พระสงฆ์ต้องแนะนำประชาชนให้ช่วยกันรักษาป่า และสงวนพันธุ์สัตว์ป่า เพราะธรรมชาติที่อยู่รอบข้างตัวเราเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เมื่อใดก็ตามที่ธรรมชาติยังอุดมสมบูรณ์ อุบาสก-อุบาสิกา ก็จะบำรุงพระสงฆ์ได้อย่างเต็มที่ และพระสงฆ์ก็จะปฏิบัติธรรมได้เต็มที่เหมือนกัน

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า พระภิกษุสงฆ์สามเณร ต้องปฏิบัติตามกิจทั้งสองอย่างนี้ให้ดีที่สุด เพราะทั้งสองหน้าที่นี้มีความสำคัญมากในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา พระศาสนาจะอยู่ได้ยาวนานก็ด้วยพระสงฆ์สามเณรประพฤติปฏิบัติตนตามธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ไม่ทำตนออกนอกคำสั่งสอนของพระศาสนา อันจะเป็นเหตุให้ศาสนาอื่นทับถม และถูกสังคมวิพากษ์วิจารณ์จนถึงต้องเสื่อมคลายศรัทธาไป ส่วนด้านการช่วยเหลือสังคมก็เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น เพราะพุทธศาสนาจะไม่สามารถตั้งอยู่ได้นานถ้าหากขาดสังคมก็คือพุทธศาสนิกชนไม่ให้การทะนุบำรุง ฉะนั้นหน้าที่ทั้งสองอย่างนี้พระสงฆ์ต้องรักษาไว้ให้ดี

^{๓๐} สัมภาษณ์พระมหานันทนัน พรหมจัก, เจ้าอาวาสวัดห้วยโศกนันทะนาราม เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๔.๔.๒. บทบาทของอุบาสก-อุบาสิกาในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

อุบาสก-อุบาสิกา แปลว่า ผู้นั่งใกล้พระรัตนตรัย หมายถึงผู้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนา ผู้นับถือศาสนาอย่างมั่นคง และยังเป็นผู้ที่ให้การทะนุบำรุงพระภิกษุสงฆ์ ก็คือเป็นผู้ให้การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยปัจจัย ๔ ตลอดมา นับตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนมาถึงปัจจุบัน อุบาสก-อุบาสิกา ก็คอยให้การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาเรื่อยมา นับว่าเป็นส่วนสำคัญในพระพุทธศาสนาที่ขาดไม่ได้

สำหรับในเมืองปากเซอุบาสก-อุบาสิกา นั้นก็มีหลายแตกต่างกันออกไป แต่แบบที่จะทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวได้นั้นต้องประกอบด้วยคุณสมบัติของอุบาสก-อุบาสิกา ๕ ประการ ตามที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้^{๓๑} ดังนี้

๑) อุบาสก-อุบาสิกาต้องมีศรัทธาในพระรัตนตรัย คือเชื่อว่า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นผู้รู้จริง เห็นจริง ในเรื่องบาป บุญ คุณโทษ เรื่องนรก เรื่องสวรรค์ เรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เรื่องกรรม เรื่องวิบาก รู้ว่าอะไรเป็นประโยชน์ อะไรเป็นโทษ คือ เชื่อในหลักธรรม ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่มีใครสามารถทำให้เราหลีกเลี่ยงกรรมดีกรรมชั่วได้ เราเท่านั้นจะเป็นผู้หลีกเลี่ยงได้ ด้วยการประพฤติดีปฏิบัติชอบทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทำดีก็จะได้ความสุขความเจริญ ทำชั่วก็จะมีแต่ความทุกข์ ความหายนะ ความเสื่อมเสีย

๒) อุบาสก-อุบาสิกาต้องมีศีลบริสุทธิ์ คือถือศีล ๕ ในวันธรรมดา และ ถือศีล ๘ ในวันพระ ด้วยการประพฤติปฏิบัติดี มีมารยาทดี คนที่คบหาสมาคมด้วยก็รู้สึกอบอุ่นใจ มีกิริยาจาเรียบร้อยดี

๓) อุบาสก-อุบาสิกาต้องไม่เชื่อมงคลตื่นข่าว เช่นไม่เชื่อว่าการกราบไหว้บูชา ต้นไม้ หรือ สัตว์ประหลาดต่างๆ จะทำให้เป็นคนวิเศษขึ้นมาได้ หรือดลบันดาลให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาได้ ไม่เชื่อว่าพระสงฆ์องค์เจ้าเคาะหัว ถ่มน้ำลายใส่ศีรษะแล้วจะทำให้มีแต่ความสุขความเจริญ ซึ่งเป็นการเชื่อมงคลตื่นข่าว เป็นการเชื่อที่ไม่มีเหตุไม่มีผล แต่จะเชื่อในหลักธรรม เชื่อว่าทำดีต้องได้ดี ไม่มีใครทำให้ใครได้ ตนเท่านั้นเป็นที่พึ่งของตน

๔) ไม่แสวงหาบุญนอกคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่จะเชื่อฟังในสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนเป็นต้นในมงคล ๓๘ อริยสัจ ๔ มรรค ๘ ดังนี้ เป็นต้น ที่พระพุทธองค์ทรงชี้บอกหนทางในการที่จะนำไปสู่ความสุขและความเจริญงอกงามในชีวิต

๕) ขวนขวายทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ด้วยการสร้างและบูรณะศาสนวัตถุต่างๆ ดูแลพระภิกษุ สามเณร นักบวชในพระพุทธศาสนาให้ได้ศึกษา ปฏิบัติ เผยแผ่ธรรม รู้ว่าอะไรควรถวาย อะไรไม่ควรถวาย เพราะพระสงฆ์ใช้ชีวิตเรียบง่าย มีบริวาร ๘ เป็นสมบัติ อาศัยปัจจัย ๔^{๓๒} ที่ศรัทธาญาติโยมถวาย ได้แก่อาหารบิณฑบาต จีวร ยารักษาโรค ภูฏีเสนาสนะ ดังนี้ เป็นต้น

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การที่อุบาสก-อุบาสิกา จะทำนุบำรุงพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง จึงต้องศึกษาดูว่าอะไรควร และอะไรไม่ควรตามพระธรรมวินัย เพราะการส่งเสริมพระสงฆ์สามเณรในทางที่ผิดนั้นจะทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมลง ฉะนั้น การที่อุบาสก-

^{๓๑} วศิน อินทสระ, ศัทธาภักดิ์ปัญญาในพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เมธิตราย, ๒๕๕๔,) หน้า ๕๐.

^{๓๒} อง.ปณจก. (ไทย) ๒๒/๒๑๖/๑๖๔.

อุบาสิกา ก่อนที่จะส่งเสริมพระพุทธศาสนาจึงควรไตร่ตรองดูก่อนว่า ถ้าเราให้ทานไปแล้วสิ่งที่เราจะให้ไป มีประโยชน์มากนักน้อยเพียงไหน เมื่อพิจารณาเห็นประโยชน์ที่สมบูรณ์แล้วจึงให้ไป สิ่งนั้นก็ทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้นานแสนนาน

นอกจากนั้น อุบาสก-อุบาสิกา ยังมีหน้าที่ๆสำคัญต้องทำอีก คือ

๔.๔.๒.๑. บทบาทในการทะนุบำรุงปัจจัย ๔ แก่ภิกษุสามเณร

ปัจจัย ๔ เป็นสิ่งที่สำคัญแก่พระภิกษุสงฆ์เป็นอย่างมาก ดังนั้นอุบาสก-อุบาสิกาจึงได้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้การทะนุบำรุงพระภิกษุสงฆ์เป็นอย่างดี^{๓๓} ไม่ว่าจะเป็นยามทุกข์หรือยามสุขอุบาสก-อุบาสิกาก็ไม่เคยทำให้พระสงฆ์ต้องอดยาก และโดดเดี่ยวเดียวดายเพียงลำพัง กับให้การส่งเสริมอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปฏิบัติ การเผยแผ่ และการศึกษา ก็ได้รับการส่งเสริมจากอุบาสก-อุบาสิกาทุกอย่าง ดังคำผญาที่กล่าวไว้ว่า “แม่นสิท้วงและแล้ง ขาดแบ่งบ่อสมบูรณ์ ประเพณีทำบุญ พวกหมู่เฮาบ่อเคยถิ่ม เอาความดีเป็นลิ้ม สลักใจไว้คงที่ แม่นบ่อดีท้วงฟ้า ก้อย่าได้เลือกทำ นั้นทอน” ผญาคำนี บ่งบอกถึงจิตใจของคนลาวชาวพุทธทั้งหลาย ที่ได้บอกกันไว้ว่าถึงว่าเราจะทุกข์จะยากเพียงใดก็ตาม หน้าที่ของพวกเราทั้งหลายคือต้องร่วมมือร่วมใจกันส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง อย่าได้ปล่อยวางให้พระสงฆ์ต้องเดือดร้อน และอย่าได้พากันทำความชั่ว ให้พากันตั้งอยู่ในคุณงามความดีในพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และตามฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ที่ปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน

ดังนั้น อุบาสก-อุบาสิกาต้องเป็นผู้ให้การส่งเสริมพระพุทธศาสนาด้วยการถวายปัจจัย ๔^{๓๔} แก่พระสงฆ์สามเณรตามสมควร ปัจจัย ๔ นั้นมี คือ

๑) จีวร (ผ้านุ่งห่ม) อุบาสก-อุบาสิกาต้องให้การทะนุบำรุงพระสงฆ์สามเณรด้วยการถวายผ้าไตรจีวร เพื่อเป็นผ้านุ่งผ้าห่มเพื่อปกปิดร่างกายจากความละอาย จากร้อนจากหนาว จากเหลือบ ยุงลม แดดและสัตว์เลื้อยคลาน เพื่อจะได้ทำกิจของสงฆ์ให้สมบูรณ์

๒) ปิณฑบาต (อาหาร) อุบาสก-อุบาสิกาต้องให้การทะนุบำรุงพระสงฆ์สามเณรด้วยการถวายอาหาร เพราะอาหารเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์เป็นอย่างมาก เมื่อร่างกายขาดอาหารการประพฤติวัตรปฏิบัติธรรมก็จะเป็นไปได้โดยยาก

๓) เสนาสนะ(ที่อยู่อาศัย, ที่นั่งที่นอน) อุบาสก-อุบาสิกาต้องให้การทะนุบำรุงพระสงฆ์สามเณรด้วยการถวายสร้างเสนาสนะถวาย เช่น สร้างวัดวาอาราม สร้างกุฏิ โบสถ์ วิหาร เพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัย และเป็นที่พักพิงปฏิบัติวัตรปฏิบัติธรรมที่สมควรแก่พระสงฆ์สามเณร

๔) คิลานะปัจจัยเภสัชบริขาร หรือ เภสัช อุบาสก-อุบาสิกาต้องให้การทะนุบำรุงพระสงฆ์สามเณรด้วยการถวาย ยารักษาโรค คอยให้การดูแลปกป้อง พระภิกษุสงฆ์ ให้ความอบอุ่น เมื่อเวลาพระสงฆ์อาพาธก็ช่วยกันดูแลรักษาและเยี่ยมให้กำลังใจ ดังนี้ เป็นต้น

^{๓๓} สัมภาษณ์พระอาจารย์โสพา ปตฺโตโต, เจ้าอาวาสวัดโชคชัยสุวรรณาราม, เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๓๔} ที.ปา (ไทย) ๑๑/๒๐๘/๒๐๖.

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยทั้ง ๔ อย่างนี้ เป็นสิ่งที่ภิกษุสามเณรขาดไม่ได้ เพราะต้องได้รับการส่งเสริมจากอุบาสก-อุบาสิกาอยู่เป็นประจำ ดังนั้น หน้าที่ในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาของอุบาสก-อุบาสิกาจึงสำคัญอย่างมาก สมแล้วที่พระพุทธองค์ทรงได้ฝากพุทธศาสนาให้ช่วยกันดูแล เพราะถ้าฝ่ายเดียวจะไม่สามารถทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาได้ดีเท่าที่ควร

๔.๔.๒.๒. บทบาทของอุบาสก-อุบาสิกาในการร่วมศึกษาพระธรรมวินัย

การศึกษาพระธรรมวินัย นับเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากในพระพุทธศาสนา เพราะมันจะทำให้การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาไม่คลาดเคลื่อน^{๓๕} ทำให้พระพุทธศาสนาอยู่ได้นาน ดังนั้น พระผู้มีพระภาคจึงทรงวางหลักในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาของอุบาสก-อุบาสิกาเพื่อความก้าวหน้าไว้ คือ อริยวัฑฒิ ๕ ประการ

อริยวัฑฒิ หมายถึง หลักปฏิบัติที่นำไปสู่ความเจริญงอกงาม หรือความเป็นอารยะชน หรือความเป็นคนดีในอุดมคติ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ ดังนี้

๑) ศรัทธา (งอกงามด้วยศรัทธา) หมายถึง อุบาสก-อุบาสิกาต้องมีความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อด้วยปัญญาและหลักของเหตุผล

๒) ศีล (งอกงามด้วยศีล) หมายถึง อุบาสก-อุบาสิกาต้องรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย เป็นปกติ ในทางปฏิบัติคือการรักษาศีล ๕ หรือ ศีล ๘ ของชาวพุทธทั่วไป

๓) สุตะ (งอกงามด้วยสุตะ) หมายถึง ความรู้ที่ได้ยินได้ฟัง หรือการศึกษาหาความรู้ด้วยการฟังซึ่งรวมถึงการอ่านหนังสือและใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้

๔) จาคะ (งอกงามด้วยจาคะ) หมายถึง อุบาสก-อุบาสิกาต้องรู้จักเสียสละ แบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่น ดูแลช่วยเหลือผู้คนที่อยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสงบสุข ทั้งในประเทศชาติบ้านเมืองไปจนถึงระดับสากล

๕) ปัญญา (งอกงามด้วยปัญญา) หมายถึง มีความรู้อย่างกว้างขวาง รู้ชัดเจน และรู้จริง เป็นความรู้ทั้งในวิชาชีพ วิชาสามัญ หรือรู้เท่าทันโลก^{๓๖} ดังนี้ เป็นต้น

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า เมื่ออุบาสก-อุบาสิกามีหลักธรรม ๕ ประการนี้ จะทำให้การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงามนั้นย่อมเป็นไปได้เสมอ จากนั้น อุบาสก-อุบาสิกาที่มีหน้าที่เป็นผู้อยู่ใกล้ชิดพระพุทธศาสนา อยู่ใกล้ชิดกับพระสงฆ์ ฉะนั้น อุบาสก-อุบาสิกาต้องได้ศึกษาหลักธรรมสำคัญทางศาสนาให้รู้และเข้าใจ เพื่อจะได้ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย พร้อมเดียวกันนั้นในเรื่องของการทำบุญ การให้ทานของอุบาสก-อุบาสิกาต้องให้ถูกต้องและสอดคล้องกับจารีตประเพณีอันดีงามของคนลาวชาวพุทธที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา และนอกจากนั้นที่สำคัญที่สุดคือต้องทำให้ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายบ้านเมืองที่วางออก เพื่อรักษาไว้ให้ยืนยาวเคียงคู่กันตลอดไป

^{๓๕} สัมภาษณ์พระอาจารย์อุดมศักดิ์ แก้วพันธ์วงษ์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๓๖} อ.ปณณ (ไทย) ๒๒/๑๗๕/๒๓๐.

๔.๕ แนวทางของพุทธบริษัทในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ

แนวทางของพุทธบริษัท ในการส่งเสริมพระพุทธศาสนามีหลักความเป็นอยู่ คือหลักของความสามัคคี ความพร้อมเพรียงยังหมู่คณะให้มีความสุข พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นผู้มีฐานะและความเป็นอยู่แบบ พุทธบริษัท ๔ ดังที่พระองค์ตรัสไว้ว่า “ดูก่อน อานนท์ ถ้าตราบาใดพุทธบริษัท ๔ ยังมีอยู่ พุทธศาสนาของเราตถาคตจะไม่รู้จักคำว่าเสื่อม” พุทธบริษัท ๔ ดังกล่าวนั้น ประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

หลักการปฏิบัติของพุทธบริษัท ได้แก่

๑) พระสงฆ์สามเณร มีหน้าที่ในการศึกษาพระธรรมวินัย และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน^{๓๗} แล้วนำเอาความรู้ความสามารถ นำเอาหลักธรรมะมาสั่งสอนแนะนำให้ผู้อื่นรู้เห็นตาม และส่งเสริมวิธีการประพฤติปฏิบัติข้อวัตรที่ถูกต้อง

๒) อุบาสกและอุบาสิกาเป็นผู้ใกล้ชิดพุทธศาสนามีหน้าที่ศึกษาประพฤติปฏิบัติตามคำสอน และเป็นผู้ทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนา

ฉะนั้น พุทธบริษัท ๔ จึงเป็นหลักของพุทธศาสนาที่สำคัญ ถ้าภิกษุภิกษุณีหมดไป อุบาสก-อุบาสิกาหมดศรัทธาไปพุทธศาสนาก็ตั้งอยู่ไม่ได้ก็จะเสื่อมไปสิ้นไป ในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทในเมืองปากเซนั้น พุทธบริษัททั้งหลาย ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน สืบเนื่องตลอดมา การทำงานร่วมกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกันถือว่าเป็นความเจริญของพุทธศาสนา ไม่มีวันหมดไป

๔.๕.๑. แนวทางของพระภิกษุสามเณรในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ

พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นบรรพชิตในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ศึกษาปฏิบัติธรรม เผยแผ่พระธรรมคำสอน และสืบทอดทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง^{๓๘} ซึ่งพระสงฆ์สามเณรต้องมีคุณธรรมและหลักความประพฤติที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ของพระภิกษุ และต้องสัมพันธ์กับอุบาสก-อุบาสิกา เพื่อเป็นการช่วยกันในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ซึ่งหลักการนั้น ได้แก่ การให้ความอนุเคราะห์ชาวบ้าน ตามหลักปฏิบัติในฐานะที่พระภิกษุเป็นเสมือนทิศเบื้องบน ได้แก่

๑) ห้ามปราม สั่งสอนให้อุบาสก-อุบาสิกาเว้นจากการทำความชั่ว คือ งดเว้นจากการเบียดเบียนกัน ไม่ทำลายทั้งชีวิตตนเองและผู้อื่น

๒) แนะนำสั่งสอนให้อุบาสก-อุบาสิกาตั้งอยู่ในคุณความดี งดเว้นอบายมุข ๖ คือ ไม่เสพติดสุรายาเมา ไม่เอาแต่เที่ยวไม่รู้เวลา ไม่จ้องหาแต่รายการบันเทิง ไม่หลงไปหาการพนัน ไม่พัวพันมั่วสุมมิตรชั่ว ไม่มัวจมอยู่ในความเกียจคร้าน เพราะสิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นปากทางนำไปสู่ความเสื่อม

^{๓๗} สัมภาษณ์นายอุ้นหล้า บุบผาวง, ครูสอนประจำวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๓๘} สัมภาษณ์พระอาจารย์ทัมใจ วงวิไล, เจ้าอาวาสวัดแก้วมิ่งคะลาราม บ้านสนามชัย เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๓) อนุเคราะห์อุบาสก-อุบาสิกาด้วยความปรารถนาดีด้วยน้ำใจอันงาม โดยยึดถือหลักสังคหวัตถุ ๔ คือ ทาน คือ การให้ การเสียสละ ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน อติถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

๔) ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง คือ สอนให้อุบาสก-อุบาสิการู้จักแยกแยะมิตรแท้ มิตรเทียม ให้คบบัณฑิตเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพ และการส่งเสริมพระพุทธศาสนา

๕) ชี้แจงอธิบายทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ในสิ่งที่ได้สดับเล่าเรียนมาแล้ว เช่น การแสวงหาทรัพย์โดยวิธีสุจริต การรู้จักรักษาทรัพย์ และการดำรงชีวิตตามฐานะ

๖) บอกทางสวรรค์ให้ คือ^{๓๙} การแนะนำวิธีครองตน ครองคน ครองงาน หรือวิธีครองชีวิต ให้ได้รับผลดีมีความสุข เมื่ออุบาสก-อุบาสิกาตั้งอยู่ในหลักธรรม นำเอาหลักธรรมมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต ก็จะทำให้ชีวิตของเขาพบแต่ความสุขสังคมมีความสุขสงบ เมื่อนั้นการจักทำให้พระพุทธศาสนารุ่งเรือง เพราะจะได้รับการส่งเสริมจากอุบาสก-อุบาสิกาอย่างเต็มที่

นอกจากนั้น พระภิกษุสงฆ์สามเณรในเมืองปากเซต้องทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

๑) พระสงฆ์สามเณรต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเมื่อพระภิกษุประพฤติปฏิบัติชอบตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วย่อมนำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนและบุคคลผู้พบเห็นโดยทั่วไป

๒) พระสงฆ์สามเณรต้องอบรมสั่งสอนอุบาสก-อุบาสิกา ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเทศนา ปาฐกถาธรรม หรือเผยแผ่ธรรมทางสื่อมวลชน และทางด้านสื่อสังคมออนไลน์ ต้องให้ชัดเจน มีเหตุผล และเหมาะสมที่สุด

๓) การทำกิจกรรมอันเป็นการสงเคราะห์ชาวบ้าน เช่น ช่วยสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ เป็นผู้นำชาวบ้านในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่น รักษาป่า รักษาน้ำ ส่งเสริมอาชีพสุจริต ตั้งกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น ภัยหนาว ฝนแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น

๔) พระสงฆ์สามเณรต้องจัดกิจกรรมอันเป็นประเพณี และศาสนาพิธีในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และ ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ที่คนลาวชาวพุทธเคยปฏิบัติกันมาเพื่อให้ชาวบ้านได้ทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาร่วมกัน อันจะทำให้เกิดความรักสามัคคีในหมู่บ้าน ชุมชน สังคม รวมทั้งการถือโอกาสเทศนาธรรมสั่งสอนให้คนเว้นจากอบายมุข ให้ประพฤติดี หลีกหนีความชั่ว

๕) พระสงฆ์สามเณรต้องเป็นผู้นำในการปฏิบัติธรรม เช่น ฝึกสมาธิเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงพระพุทธศาสนาจากการปฏิบัติอย่างแท้จริง

^{๓๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิกจำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔๓.

หลักการที่กล่าวมานี้ เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ดังพระอาจารย์ อุดมศักดิ์ แก้วพันธะวงศ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิทยาลัยครูสงฆ์จำปาสัก ได้ให้ สัมภาษณ์ว่า^{๔๐} พระสงฆ์มีหน้าที่สำคัญที่สุดคือต้องเป็นผู้นำพาอุบาสก-อุบาสิกา โดยการเป็นที่พึ่งของญาติโยม ให้การแนะนำสั่งสอนอบรมออกตนญาติโยมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ทำให้อุบาสก-อุบาสิกาสามารถพึ่งพาตนเองได้

นอกจากนั้น พระภิกษุสงฆ์ต้องหมั่นพิจารณาตนเอง คือ พิจารณาเตือนใจตนเองอยู่เสมอตามหลักปัพพชิตอกนิหปัจจเวกขณ (ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนื่อง ๆ) ๑๐ ประการ^{๔๑} ดังนี้

๑) พระภิกษุมีเพศต่างจากคฤหัสถ์ สลัดแล้วซึ่งฐานะ ควรเป็นอยู่เรียบง่าย จะจู้จี้ถือตัวเอาแต่ใจของตนไม่ได้

๒) ความเป็นอยู่ของพระภิกษุต้องพึ่งพิงผู้อื่น ต้องอาศัยเขาเลี้ยงชีพ ควรทำตัวให้เขาเลี้ยงง่าย และบริโภคปัจจัย ๔ โดยพิจารณา ไม่บริโภคด้วยตัณหา

๓) พระภิกษุมีอาภักิริยาที่พึงทำต่างจากคฤหัสถ์ อาการกิริยาใด ๆ ของสมณะ พระภิกษุต้องทำอาการกิริยานั้น ๆ และยังจะต้องปรับปรุงตนให้ดียิ่งขึ้นไปกว่านี้

๔) พระภิกษุเตือนตัวเองได้โดยศีล

๕) เพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ผู้เป็นวิญญูชน พิจารณาแล้ว ยังเตือนได้โดยศีล

๖) พระภิกษุจักต้องมีความพลัดพรากจากของรักของชอบใจไปทั้งสิ้น

๗) พระภิกษุมิกรรมเป็นของตน หากทำกรรมใด ดีก็ตาม ชั่วก็ตามจักต้องเป็นทายาทของกรรมนั้น

๘) วันคืนล่วงไป ๆ บัดนี้พระภิกษุทำอะไรอยู่ (ทำในสิ่งที่ประโยชน์หรือไม่)

๙) พระภิกษุยินดีในสิ่งที่ส่งต่ออยู่หรือไม่

๑๐) คุณวิเศษยิ่งกว่ามนุษย์สามัญที่พระภิกษุบรรลุแล้วมีอยู่หรือไม่ ที่จะให้เป็นผู้ไม่เก้อเขิน เมื่อถูกเพื่อนบรรพชิตถามในกาลภายหลัง พุทธศาสนิกชนสามารถนำข้อวัตรปฏิบัติของพระภิกษุทั้งสิบประการดังกล่าวมา นำเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจะให้เกิดความเจริญแก่ผู้ประพฤติปฏิบัตินั้น

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การวางแนวทางในการที่จะส่งเสริมพระพุทธศาสนานั้น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นของพระสงฆ์ เพราะแนวทางจะนำไปสู่การปฏิบัติตัวจริง ส่วนหลักการนั้นก็จะเป็นแบบอย่างให้เราได้ทำตาม การที่พระสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักของศาสนาอย่างเคร่งครัดนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ประเสริฐเพราะมันเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้นาน ส่วนการนำหลักธรรมมาเผยแผ่นั้นก็นับสำคัญมาก เพราะพระสงฆ์ไม่สามารถส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองได้เพียงลำพัง ฉะนั้น การนำเอาพระธรรมคำสอนมาเผยแผ่ มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสังคมถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้อุบาสก-อุบาสิกาได้เข้าใจแล้วช่วยกันส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง

^{๔๐} สัมภาษณ์พระอาจารย์อุดมศักดิ์ แก้วพันธะวงศ์, รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิทยาลัยครูสงฆ์จำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๔๑} อภ.ทสก. (ไทย) ๒๔/๔๘/๙๑.

๔.๕.๒. แนวทางของอุบาสก-อุบาสิกาในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ

อุบาสก-อุบาสิกา เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดพระพุทธศาสนา จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น ที่อยู่ในสังคมหรือในชุมชนทั้งหลาย อุบาสก-อุบาสิกา จะต้องประกอบไปด้วยคุณงามความดี และอุบาสก-อุบาสิกาในพระพุทธศาสนา ต้องตั้งตนไว้ดีตามความสามารถของแต่ละท่าน จึงจะทำให้พระพุทธศาสนาของอยู่ได้นาน^{๔๒} และเมื่อใดก็ตามที่อุบาสก-อุบาสิกายังมีธรรม ๕ ประการ อยู่ในจิตใจแล้วพระพุทธศาสนาก็เจริญรุ่งเรืองไม่มีวันเสื่อมสลายไปแน่นอน ได้แก่ อุบาสกธรรม ๕ ประการ^{๔๓} (ธรรมสำหรับอุบาสก,อุบาสิกา) หมายถึงธรรมของอุบาสกอุบาสิกาที่ดี คุณสมบัติหรือองค์คุณของอุบาสก,อุบาสิกา อย่างเยี่ยม คือการเป็นอุบาสก-อุบาสิกาจะต้องปฏิบัติธรรม ๕ ประการจัดว่าเป็นอุบาสก-อุบาสิกาที่ดี ประกอบด้วย

๑) มีศรัทธา มีความเชื่อตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา มีความมั่นคงต่อพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่งอันสูงสุด ที่พึ่งอื่นไม่มี และประพฤติปฏิบัติตนตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เท่านั้น

๒) มีศีล คือ การปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีตามหลักพระพุทธศาสนา เช่น การปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ศีล ๘ เป็นต้น

๓) ไม่ถือมงคล ตื่นข่าว เชือกฏแห่งกรรม ไม่เชื่อมงคลตื่นข่าว คือต้องมุ่งหวังผลจากการกระทำและการงานที่ทำที่เป็นไปตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มิใช่หวังผลจาก หมอดู โหราศาสตร์และตื่นข่าวเชื่อถือต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของลัทธิทั้งหลาย ไม่นับถือการทรงเจ้าเข้าผี ไม่นับถือเทพเจ้าว่าเป็นที่พึ่งอันสูงสุด เป็นต้น

๔) ไม่แสวงหาทักษิณียภายนอก หลักคำสอนนี้ คือ ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา ให้หมั่นสร้างบุญในพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ให้หมั่นสั่งสมบุญในเนืองนาคบุญในพระพุทธศาสนาเป็นหลักเท่านั้น

๕) กระทำความสนับสนุนในพระพุทธศาสนานี้เป็นเบื้องต้น คือ ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา เช่น ตักบาตรทุกเช้า ไปวัดทำบุญ ฟังธรรม ปฏิบัติธรรมทุกวันพระ หรือวัดหยุด สนับสนุนการสร้างวัด ซ่อมแซมบำรุงวัด การพิมพ์หนังสือธรรมแจกเป็นธรรมทาน เป็นต้น

การถวายปัจจัย ๔ ให้แก่พระภิกษุสงฆ์ นับเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาถูกต้องตามที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้คือ^{๔๔} โดยการถวายผ้าจีวรนั้นก็จะมี ผ้ากฐิน ผ้าป่า การสวดชกบังสุกุล และอุบาสก-อุบาสิกาถวายในงานบุญต่างๆ เป็นต้นบุญเข้าพรรษา บุญเรือน และอื่นๆ เข้าบิณฑบาตนั้น ก็จะมีการใส่บาตร การทำบุญตักบาตรในบ้านเรือน ในวัด และการถวายภัตตาหารเช้า-เพล เป็น

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระมหานันทนัน พรหมจัก เจ้าอาวาสวัดหายโศกนันทะนาราม เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๔๓} อ.ป.ญจก. (ไทย) ๒๒/๑๓๕/๒๓๐.

^{๔๔} สัมภาษณ์พระอาจารย์พิมพ์ใจ วงวิไล, เจ้าอาวาสวัดแก้วมิ่งคะลาราม บ้านสนามชัย เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

ประจำ เสนาสนา อุบาสก-อุบาสิกาได้สร้างถวายโดยเป็นศรัทธาเพียงคนเดียว และเป็นเจ้าภาพเจ้าศรัทธาร่วมกัน ส่วนการถวายยารักษาโรคนั้น อุบาสก-อุบาสิกาได้เอาใจใส่ดูแลพระสงฆ์ที่อาพาธเป็นอย่างดี ด้วยการช่วยเหลือค่ารักษา และมาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ เป็นต้น

นอกจากนั้น หลักที่สำคัญในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซ อุบาสก-อุบาสิกาต้องได้ปฏิบัติตามธรรมเนียมบุญปกครองสงฆ์ ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายบ้านเมือง และปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรม ที่คนลาวชาวพุทธปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน^{๔๕} เพราะพระพุทธศาสนา และประเทศชาติบ้านเมืองได้เคียงคู่กันมาเป็นเวลาช้านาน ผ่านผ่านอุปสรรคต่างๆ มาด้วยกัน แม้ในยามเดือดร้อน พระสงฆ์และอุบาสก-อุบาสิกาได้ช่วยเหลือจุนเจือซึ่งกันและกัน

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า แนวทางของอุบาสก-อุบาสิกาในการส่งเสริมพระพุทธศาสนานั้น ต้องเป็นผู้มีความรู้ในหลักพระพุทธศาสนา นำเอาคำสอนของพระพุทธศาสนาออกมาเผยแผ่ช่วยพระสงฆ์ด้วยการปฏิบัติตาม และชวนชวนผู้อื่นให้ได้รับรู้และเข้าใจในหลักธรรม เป็นผู้ที่มีศรัทธาไม่คลอนแคลน ตั้งมั่นในพระรัตนตรัย ให้การแนะนำตักเตือนบุคคลผู้ที่เดินทางไปในทางที่ผิด พร้อมเดียวกันนั้นก็ให้การอุปถัมภ์พระภิกษุสามเณรอย่างเต็มที่ ด้วยปัจจัย ๔ และนอกจากนั้นก็ต้องช่วยกันสนับสนุนให้พระสงฆ์สามเณรได้รับการศึกษา เพราะการศึกษาคือแสงสว่างที่จะนำพาทุกสิ่งให้พ้นออกจากความมืด จากนั้นก็ต้องช่วยกันดูแลรักษาศาสนสถานต่างๆ ที่อยู่ในบ้าน ในเมืองรวมถึงประเทศชาติให้สะอาดสวยงามอยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ให้เจริญรุ่งเรืองและอยู่เคียงคู่กับคนลาว ชาติลาวตลอดไป

๔.๖ แนวโน้มในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทในอนาคต

เมื่อกล่าวถึงสาเหตุที่สำคัญของแนวโน้มการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในอนาคตนั้น ก็จำแนกออกเป็น ๒ ประการ คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ดังนี้

๔.๖.๑ ปัจจัยภายใน

แนวโน้มในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในอนาคตนั้น สามารถเป็นไปได้ทั้งสองด้าน คือ ด้านความเจริญมั่นคง และด้านความเสื่อมเสีย เพราะพุทธศาสนาเป็นองค์กรทางสังคมมีหน้าที่ในการปกป้องรักษา และเผยแผ่คำสอนของพระพุทธองค์ โดยมีสมาชิก ๔ ประเภทหรือที่เรียกว่า พุทธบริษัท ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา เป็นผู้รับผิดชอบ ความมั่นคงของพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับ การป้องกันมิให้เหตุปัจจัย ซึ่งจะทำให้พระสัทธรรมคำสอนตั้งอยู่มิได้นาน ตามนัยแห่งพุทธพจน์ที่ตรัสแก่พระกิมพิละว่า “ดูก่อน กิมพิละเมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาในพระธรรมวินัยนี้ไม่เคารพ ไม่ยำเกรง ในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ในการศึกษาไม่เคารพยำเกรงกันและกันนี้แล กิมพิละ เป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้ไม่นาน ในเมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว”^{๔๖} แม้ว่าหลังจากที่พระพุทธองค์ปรินิพพานแล้ว ได้เกิดเหตุปัจจัยที่ทำให้พุทธศาสนาเสื่อม แต่ทุกครั้งที่เกิดเหตุพุทธบริษัท ๔ ก็ได้ร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขด้วยการทำสังคายนาการจัดเหตุขัดข้องให้

^{๔๕} สัมภาษณ์นายอุ่นหล้า บุบผาง, ครูสอนประจำวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๔๖} อ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๒๐๑/๓๔๓-๓๔๔.

หมดไป และทำการชำระพระธรรมวินัย ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่วนแนวโน้มที่จะทำให้พระพุทธานุศาสนาสื่อมโหรีนั้น มีทั้งที่เกิดจากบรรพชิต และคฤหัสถ์ซึ่งพอจะอนุมานได้โดยสังเขปดังต่อไปนี้

๑) ในส่วนของบรรพชิต

ท่านอาจารย์ อุดมศักดิ์ แก้วพันทะวง รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า^{๔๗} บรรพชิตหรือนักบวชอันได้แก่ ภิกษุรวมถึงสามเณรด้วย เมื่อมีความประพฤติไม่ถูกต้องก็จะทำให้เกิดวิบัติ ซึ่งวิบัตินั้น ประกอบมี ๔ ประการคือ

๑.๑ ศีลวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับศีล ต้องอาบัติปราชิกเนื่องจากเสพเมถุน ลักทรัพย์ และอวดอุตริมนุสสรธรรม ซึ่งไม่มีในตนเพื่อหวังให้เกิดลาภสักการะ เป็นต้น

๑.๒ อาจารย์วิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับความประพฤติ เช่น เสพยาเสพติด ไปเที่ยวในสถานที่โจจร ออกเรียไรชาวบ้านก่อความเดือดร้อนรำคาญ เป็นต้น

๑.๓ วิทยวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับความคิดเห็น อันได้แก่ การแสดงความคิดเห็นแตกต่างไปจากพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ เช่น ความคิดเห็นที่ว่า นิพพานเป็นอัตตา และสวรรค์เข้าถึงได้ด้วยการใช้เงิน และทำบุญด้วยการผ่อนส่งได้ เป็นต้น

๑.๔ อาชีวิวิบัติ ความเสียหายเกี่ยวกับการเลี้ยงชีพ การประกอบกิจการเยี่ยงคฤหัสถ์ เช่น ทำไร่ ทำสวนในเชิงพาณิชย์เพื่อแสวงหารายได้ เป็นต้น

๒) ในส่วนของอุบาสกอุบาสิกา

พุทธศาสนิกชนชาวเมืองปากเซ ถึงแม้ว่าในทะเบียนบ้านจะระบุว่า นับถือศาสนาพุทธ แต่ในจำนวนนี้มีไม่น้อยที่ไม่รู้ ไม่เข้าใจหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ตามความเป็นจริงเท่าที่ชาวพุทธซึ่งเป็นคฤหัสถ์ควรจะมี ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

๒.๑ อุบาสก อุบาสิกาเข้าวัดเพื่อรดน้ำมนต์ และแสวงหาวัตถุมงคล แทนที่จะเข้าวัดเพื่อศึกษาหลักธรรมคำสอน และนำไปปฏิบัติทั้งในส่วนของศีล และธรรม ซึ่งจะช่วยให้ชีวิตสงบสุขควรแก่เพศและภาวะ

๒.๒ ในการทำบุญทำทาน แทนที่จะทำเพื่อให้เกิดกุศลคือความโลภ และความเห็นแก่ตัว ลดลง กลับทำเพื่อเพิ่มกิเลสคือความโลภ โดยการหวังให้ได้สิ่งตอบแทนสูงขึ้นไป จึงเท่ากับเพิ่มความอยากได้อันเป็นเหตุให้เกิดความเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเสียสละเพื่อส่วนรวม

จากนั้น พระอาจารย์ คำแพง มณีวง, คณาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก^{๔๘} ได้ให้สัมภาษณ์ถึงแนวโน้มการแก้ไขและป้องกันเหตุ ที่จะทำให้เกิดการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในเมืองปากเซเสื่อมโทรมในอนาคตนั้น ควรกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

๑) ในส่วนของบรรพชิต

ในความเป็นจริง นักบวชในพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นภิกษุ ภิกษุณี หรือแม้กระทั่งสามเณร สามเณรี และพ่อขาว แม่ชี ทุกเหล่า ล้วนแต่มีพระวินัยเป็นเครื่องป้องกันมิให้กระทำความชั่ว และ

^{๔๗} สัมภาษณ์พระอาจารย์อุดมศักดิ์ แก้วพันทะวง, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๔๘} สัมภาษณ์พระอาจารย์ คำแพง มณีวง, คณาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

ความเลวอยู่แล้วอย่างสมบูรณ์ นอกจากนั้นยังประกอบมีธรรมเนียมปกครองสงฆ์ ตลอดถึงระเบียบของบ้านเมือง และอิตรองประเพณีอีกด้วย ที่ช่วยเกื้อหนุนพระวินัยให้เข้มแข็ง และช่วยพระสงฆ์ให้อยู่โดยสงบ แต่ที่ยังมีผู้กระทำอันเป็นเหตุให้พุทธศาสนาเสื่อม ดังที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อต่างๆ นั้น มิได้หมายความว่าเพราะไม่มีข้อห้าม แต่เป็นการฝ่าฝืนพระวินัยและกฎหมายที่กำหนดไว้

๒) ในส่วนของคฤหัสถ์

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว จะต้องศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของชาวพุทธ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเข้าวัดเพื่อหาข้อดี ข้อเสีย ข้อเด่น ข้อด้อย ให้จัดทำคู่มือเข้าวัดโดยเน้นเนื้อหา ทั้งในส่วนของประเพณี วัฒนธรรม และคำสอนทางพุทธศาสนาที่คฤหัสถ์ควรจะรู้ เช่น การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ การทำบุญ การหาทรัพย์ การใช้ทรัพย์ ดังนี้ เป็นต้น

ถึงแม้ว่า การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทก็มีหลายอย่างที่แตกต่างกันออกไป ด้วยบริบทของพื้นที่บ้าง ประเพณี วัฒนธรรมบ้าง และการเข้าใจในหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบ้าง เป็นเหตุให้บางพื้นที่มีความเจริญรุ่งเรือง และบางพื้นที่ประสบกับปัญหา เหตุที่เป็นอย่างนั้น ก็ด้วยปัจจัยภายในอันได้แก่พุทธบริษัท เกิดความขัดข้องกัน ดังที่ท่านพระอาจารย์ สุวัน จันทะราช ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แขวงจำปาสัก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า^{๔๔} ภัยอันตรายที่หนักกว่าที่สุดในพระพุทธศาสนาคือ ภัยที่เกิดจากภายใน เหมือนแมลงที่อาศัยในต้นไม้แล้วคอยกัดต้นไม้ให้ตายไปฉับใด ภัยของคนภายในก็อันตรายฉนั้น

เพราะฉะนั้น แนวโน้มของพระพุทธศาสนาในอนาคตจึงขึ้นอยู่กับที่การปฏิบัติของพุทธบริษัท เมื่อพระสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกา ให้การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาถูกต้องตามหลักของพระธรรมวินัย เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย พระพุทธศาสนาก็จะเจริญรุ่งเรืองตลอดไป แต่ถ้าว่า พุทธบริษัททั้งหลายหากให้การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ธรรมเนียมปฏิบัติปกครองสงฆ์ ระเบียบกฎหมายบ้านเมือง ตลอดถึงอิตรองประเพณี ก็จะทำให้พระพุทธศาสนาในอนาคตนั้นมีแนวโน้มที่จะเสื่อมโทรม และสูญหายไปในที่สุด

๔.๖.๒ ปัจจัยภายนอก

๑) ภัยที่เกิดจากลัทธิการเมือง

พระพุทธศาสนา เมื่อดำรงอยู่ในที่ใดก็ต้องได้ปรับตัวในบางส่วนเพื่อให้เหมาะสมกับรัฐธรรมนูญ อิตรองประเพณี และวัฒนธรรมของประเทศนั้น จึงจะทำให้หลักคำสอนได้รับการเผยแพร่ และประชาชนก็จะให้การทะนุบำรุง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงนับว่าระบบการปกครองนั้นมีผลต่อการดำรงอยู่ และมีผลต่อการสูญหายของพระพุทธศาสนาโดยตรง เพราะเมื่อใดที่เขาเห็นว่าพระพุทธศาสนามีโทษต่อความมั่นคงของประเทศชาติ และศาสนธรรมที่มีจารีกอยู่ในตำรับตำราที่ถูกเผาทำลายไป ฉะนั้น ลัทธิการเมืองจึงนับว่าเป็นภัยแก่พระพุทธศาสนาได้เช่นกันถ้าหากว่าหลักคำสอนนั้นขัดกัน ดังนี้ เป็นต้น

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระอาจารย์มหาสุรธณ จันทะราช, ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แขวงจำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๒) ภัยที่เกิดจากต่างศาสนา

ในการดำเนินกิจกรรมหลายอย่าง ถูกจัดขึ้นที่ประเทศลาวก็คือเมืองปากเซ เช่น งานวันคริสต์มาส งานวันวาเลนไทน์ ที่ไม่ขัดข้องต่อศีลธรรมและกฎหมาย ที่เป็นของศาสนาอื่น ชาวเมืองปากเซบางจำนวนก็ทำได้จัดทำตามใจชอบ โดยที่ผู้จัดแม้ศาสนาเอง ก็เปิดโอกาสให้ดำเนินการกันได้อย่างเสรี ด้วยเหตุนี้ในประเทศลาวจึงมีศาสนาต่าง ๆ เข้ามาเผยแพร่อยู่หลายศาสนาด้วยกัน ตัวอย่าง เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ เป็นต้น ดังพระอาจารย์สุวณ จันทะราช ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แขวงจำปาสักได้ให้สัมภาษณ์ว่า^{๕๐} บางศาสนามีเจตนาไม่บริสุทธิ์คิดล้มล้างพระพุทธศาสนา เพื่อดึงเอาศาสนิกไปเป็นพวกของตนแสดงความก้าวร้าวอย่างเห็นได้ชัด ชาวพุทธเราเป็นฝ่ายรักสันติ ไม่ได้แสดงการตอบโต้ด้วยประการใด ๆ แต่ทางฝ่ายเขาก็หาได้หยุดยั้งในเรื่องการรุกรานใหม่ ยังพยายามสร้างอิทธิพลแผ่อำนาจสร้างสถาบันขึ้นหลายต่อหลายแห่ง

นอกจากนั้นเขายังเที่ยวรวบรวมเอาพวกที่มีความรู้ในทางพระพุทธศาสนา เข้าไปช่วยอบรมสั่งสอนในสถาบันของเขา โดยให้ค่าตอบแทนในราคาแพง ดังนั้นภัยต่างลัทธิต่างศาสนาจึงเป็นภัยที่น่ากลัว ป้องกันและกำจัดได้ยากมาก เพราะพุทธเราด้อยไปเสียทุกอย่าง พุทธเราทางด้านเศรษฐกิจเราก็ด้อย จะทำอะไรแต่ละครั้งก็จะต้องเรียกรักกัน ขาดปัจจัยสำคัญ คือ เงินทอง พูดถึงบุคคลากรก็มีประสิทธิภาพต่ำ มีจำนวนน้อยไม่พอใช้ เครื่องทุนแรงในการเผยแผ่ก็ดี ในการศึกษาที่ดี ในการพัฒนาสถานที่ ๆ จำเป็นต้องใช้ก็ดี รู้สึกด้อยไปทุกอย่าง จึงเป็นเรื่องที่น่าหนักใจอยู่ไม่น้อย

๓) ภัยที่เกิดจากลัทธิเลียนแบบ

ปัจจุบันนี้ มีพวกลัทธิเลียนแบบอยู่หลายสำนัก กำลังกำเริบอย่างหนัก เช่น เลียนแบบเครื่องแต่งตัว เลียนแบบเครื่องอุปกรณ์ที่ต้องใช้ เลียนแบบตำราเรียน สร้างความนิยมให้แก่ผู้มีอันจะกิน โดยยกตนข่มท่านด้วยการถือศีล กินเจอดอ้างตนว่าเป็นผู้อยู่นอกโลก ไม่ใช้มนุษย์ธรรมดา ไม่ยอมตั้งอยู่ในอาณัติของใคร ๆ ทั้งนี้ อาศัยเกียรตินิยมเท่าที่ตนเคยมีอยู่แต่สมัยเป็นฆราวาสทำมาหาเลี้ยงชีพในทางที่ไม่ชอบ นอกจากนั้น มีการพิมพ์ตำราออกเผยแพร่ การโฆษณา พยายามส่งสาวออกเที่ยวเผยแพร่ตามชนบทในถิ่นทุรกันดาร ทำให้ประชาชนที่ยากจนด้อยพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ต้องยอมตัวเข้ามาสวามิภักดิ์เป็นลูกศิษย์ในบางจำนวน จนในบางท้องถิ่นต้องหลงเชื่อแล้วพากันไปเป็นสมาชิกของพวกลัทธิเลียนแบบ จึงเป็นที่น่าวิตกสำหรับภัยจากพวกลัทธิเลียนแบบอย่างที่ว่านี้ มากพอสมควร

ดังที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า แนวโน้มในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนานั้น ขึ้นอยู่กับการเอาใจใส่ของพุทธบริษัท ที่มีต่อหลักธรรมวินัย ถ้าว่า พุทธบริษัทในเมืองปากเซยังเอาใจใส่ในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาตามพระธรรมวินัยแล้ว ก็จะทำให้พระพุทธศาสนานั้นคงอยู่และเจริญรุ่งเรืองสืบไป แต่ว่าถ้าหากพุทธบริษัทในเมืองปากเซ ไม่ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาตามหลักของพระธรรมวินัยแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็จะเกิดเหตุให้พระพุทธศาสนาเสื่อมโทรม และจักเป็นช่องว่างให้แก่บุคคลนอกศาสนาได้เข้ามามีบทบาทได้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้ก็จะทำให้พระพุทธศาสนามีแนวโน้มไปในทางเสื่อมมากกว่าทางเจริญ เป็นต้น

^{๕๐} สัมภาษณ์พระอาจารย์มหาสุรธม จันทะราช, ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แขวงจำปาสัก, ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๔.๖ สรุป

บทบาทของพุทธบริษัทในการการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ในเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นั้นมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไป แต่ทั้งหมดนั้นต้องอยู่ในธรรมนูญปกครองสงฆ์ ระเบียบกฎหมายบ้านเมือง และยึดครองประเพณีวัฒนธรรม ที่คนลาวชาวพุทธได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานานแสนนาน หากบุคคลใดกระทำในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่กล่าวมาข้างบนนั้น บุคคลนั้นก็จะได้รับโทษตามกฎหมาย

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ได้แบ่งการปกครองออกเป็น ๔ ภาคส่วน แต่ละภาคส่วนนั้นทำหน้าที่แตกต่างกันออกไป แต่ต้องอยู่ในธรรมนูญปกครองสงฆ์ และระเบียบกฎหมายทางฝ่ายบ้านเมืองที่ได้วางออกไว้ ซึ่งในเมืองปากเซก็เช่นกัน องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ในเมืองปากเซ ได้แบ่งนโยบายในการปกครอง ออกเป็น ๔ กรรมาธิการ ดังนี้

๑) นโยบายของกรรมาธิการปกครองสงฆ์ มีหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองพระภิกษุสงฆ์ สามเณรในแต่ละเมือง แต่ละเขต และแต่ละวัด คอยให้ความอบอุ่น ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน และนำหน้าเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่พระสงฆ์สามเณรด้วยกัน พร้อมทั้งเป็นแบบอย่างให้แก่อุบาสก-อุบาสิกาด้วย

๒) นโยบายของกรรมาธิการศึกษาสงฆ์ มีหน้าที่ในการควบคุม และให้การสนับสนุน การศึกษาแก่พระสงฆ์สามเณร ให้พระสงฆ์สามเณรได้รับการศึกษาตามความเหมาะสม และจัดโครงการอบรมให้แก่พระนวกะ ตลอดถึงพระสงฆ์สามเณรทั่วไปให้มีความรู้ความสามารถ สามารถนำพาพุทธศาสนิกชนในชุมชนได้

๓) นโยบายของกรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรม และวิปัสสนากรรมฐาน มีหน้าที่ในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพุทธศาสนาให้กว้างขวางออกไป ด้วยรูปแบบและวิธีการต่างๆ เป็นต้นด้านการเทศนาสั่งสอน การลงเผยแผ่ศีลธรรมในสถานที่ต่างๆ เป็นต้นโรงเรียน สำนักงานองค์การ ตลอดถึงการจัดอบรม การจัดโครงการบวช การจัดงานบุญประเพณี และวันสำคัญทางพุทธศาสนา และให้การส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์สามเณรให้มีการจัดงานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

๔) นโยบายของกรรมาธิการสาธารณูปการ มีหน้าที่ในการดูแล ศาสนสถาน ด้วยการสร้าง และการปฏิสังขรณ์ รักษาวัตถุโบราณที่สำคัญของพระพุทธศาสนา รวมถึงการก่อสร้างวัดวาอาราม และดูแลในด้านของการอุปโภคบริโภคอีกด้วย

ส่วนปัจจัยในการส่งเสริมพระพุทธศาสนานั้น ก็มีหลายรูปแบบแตกต่างกันเช่น

๑) ปัจจัยในการรักษาศีล ศีลเป็นเบื้องต้นแห่งความดี การที่พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์ทั้งหลายรักษาศีลนั้น เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขของสังคม ของประเทศชาติ และของโลก และการรักษาศีลนั้น เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น อันจะส่งผลให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ความหวาดระแวง และความวุ่นวายในสังคม นอกจากนั้น การรักษาศีลก็เพื่อพัฒนาจิตใจของตนให้หลุดพ้นจากอำนาจของกิเลส

๒) ปัจจัยในการปฏิบัติธรรมมีหลายประเด็นแตกต่างกัน การปฏิบัติธรรมก็เพื่อนำตนออกจากความทุกข์และเอาตนไปสู่ความทุกข์ เพราะเมื่อมนุษย์พบเจอกับความทุกข์ไม่ว่าจะทุกข์มากหรือทุกข์น้อย พวกเขาก็ต้องแสวงหาหนทางเพื่อพ้นทุกข์และเข้าถึงความสุขให้ได้ นอกจากนั้น การปฏิบัติธรรมยังเป็นการขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ให้ผ่องใส และเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัทที่ต้องปฏิบัติตามแนวทาง

ของพระศาสดา เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายเว้นจากความชั่ว มุ่งมั่นทำความดี และทำใจให้บริสุทธิ์ เพื่อความสงบร่มเย็นของตนเอง ของสังคม และความสงบร่มเย็นของประเทศชาติ

๓) ปัจจัยในการทำบุญ บุญ เป็นชื่อของความสุข เพราะฉะนั้น ผู้ปรารถนาจะทำบุญจึงต้องรู้ว่า บุญมีลักษณะเป็นอย่างไร ถ้าทำแล้วไม่อาจชำระจิตให้ผ่องใส หรือไม่ทำให้เกิดความฉลาดว่าสิ่งนี้ดี สิ่งนี้ไม่ดี ก็ไม่จัดว่า เป็นบุญ แต่เมื่อสามารถจะชำระจิตให้บริสุทธิ์และทำให้เกิดความฉลาด รู้จักผิดชอบ จึงจัดว่า เป็นบุญ สิ่งที่จะชำระจิตของคนให้บริสุทธิ์ อันเสมอด้วยความดีย่อมไม่มี สิ่งอื่นชำระได้เพียงภายนอกเท่านั้น แต่ความดีเป็นสิ่งที่ชำระใจ เมื่อใจบริสุทธิ์แล้ว อาการภายนอก คือ กิริยา วาจา ก็บริสุทธิ์ตามไปด้วย การทำบุญนอกจากจะเพื่อประโยชน์ส่วนตนแล้วยังเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยเฉพาะก็เพื่อการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ส่งเสริมพระสงฆ์สามเณรให้ได้อยู่ในความสะดวก เหมาะแก่การประพฤติวัตรปฏิบัติธรรม เพื่อให้พระพุทธรศาสนาเจริญรุ่งเรืองสืบไป

๔) ปัจจัยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น ก็เพื่อให้พระพุทธรศาสนาได้ดำรงคงตัวอยู่ได้ และให้ขยายตัวออกสู่จิตใจของคนทั้งโลก เพื่อให้พวกเขาทั้งหลายเหล่านั้น ได้รู้จักหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วนำเอาหลักธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ตนเองถึงความสุขและสังคมมีความสงบ เพราะหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งสอนให้คนเป็นคนดี รู้จักการเสียสละให้ปันสิ่งของแก่กันและกัน ไม่เห็นแก่ตัว สอนให้มีเมตตาต่อตนเองและคนอื่น สิ่งเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นคุณงามความดีที่จะทำให้สังคมมีความสงบประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง

เมื่อมีปัจจัยในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทำให้พระพุทธรศาสนาเจริญรุ่งเรืองแล้ว สิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือ บุคลากรในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา คือสิ่งที่จะทำให้พระพุทธรศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองต่อไป นั่นก็คือพระสงฆ์และอุบาสก-อุบาสิกาซึ่งทั้งสองนั้นมีบทบาทในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ดังนี้

๑) หน้าที่ของพระสงฆ์สามเณรในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

- บทบาทในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาต่อพระธรรมวินัย พระสงฆ์สามเณรต้องปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้วางไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดประโยชน์เกิดความสุขแก่ตนเองและบุคคลอื่น เมื่อพระสงฆ์ดำรงชีพด้วยการอาศัยก่อนข้าวชาวบ้านแล้ว พระสงฆ์จะต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ชาวบ้านเป็นการตอบแทน ด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง แนะนำแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีแก่ชุมชน แก่สังคม และการที่พระสงฆ์สามเณรปฏิบัติชอบต่อพระธรรมวินัยนั้น ก็เพื่อฝึกหัดขัดเกลาจิตใจให้เบาบางลง เพราะพระสงฆ์มีความแตกต่างจากคฤหัสถ์ เพราะอยู่ในสมณเพศครองศรัทธาของชาวบ้านอยู่ เมื่อประพฤติล่วงพระวินัยก็ทำให้ความเป็นสงฆ์แปดเปื้อน และทำให้ศาสนาเสื่อมเสียเพราะญาติโยมเกิดความเบื่อหน่ายได้เป็นต้น

- บทบาทในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาต่อสังคม พระภิกษุสงฆ์สามเณรนอกจากจะประพฤติตนตามพระธรรมวินัยแล้ว ยังต้องปฏิบัติตนต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ด้วยการพัฒนาชุมชน สังคม คอยให้คำแนะนำตักเตือนบอกสอนให้ผู้คนในชุมชนเป็นคนดี รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่กันและกันทั้งในยามทุกข์และยามสุข นอกจากพระสงฆ์ต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้อุบาสก-อุบาสิกาได้เข้าร่วม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้พวกเขา ขวนขวายเยวชนให้เข้าวัดฟังธรรม ชักชวนให้เข้าบวชเพื่อเป็นหน่อแห่งพระศาสนา

๒) หน้าที่ของอุบาสก-อุบาสิกาในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

- บทบาทในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาอุบาสก-อุบาสิกาอุปถัมภ์ พระพุทธศาสนาด้วยปัจจัย ๔ เพราะ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และยารักษาโรค เป็นสิ่งที่ภิกษุ สามเณรขาดไม่ได้ ฉะนั้น จึงต้องได้รับการส่งเสริมจากอุบาสก-อุบาสิกาอยู่เป็นประจำ และหน้าที่ในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาของอุบาสก-อุบาสิกาจึงสำคัญอย่างมาก สมแล้วที่พระพุทธองค์ทรงได้ฝากพระพุทธศาสนาให้ช่วยกันดูแล เพราะถ้าฝ่ายเดียวจะไม่สามารถทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาได้เท่าที่ควร

- บทบาทในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาอุบาสก-อุบาสิการ่วมศึกษาพระธรรมวินัย อุบาสก-อุบาสิกาที่มีหน้าที่เป็นผู้อยู่ใกล้ชิดพระพุทธศาสนา อยู่ใกล้ชิดกับพระสงฆ์ ฉะนั้น อุบาสก-อุบาสิกาต้องได้ศึกษาหลักธรรมสำคัญทางศาสนาให้รู้และเข้าใจ เพื่อจะได้ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย พร้อมเดียวกันนั้นในเรื่องของการทำบุญ การให้ทานของอุบาสก-อุบาสิกา ต้องให้ถูกต้องและสอดคล้องกับจารีตประเพณีอันดีงามของคนลาวชาวพุทธที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา และนอกจากนั้นที่สำคัญที่สุดคือต้องทำให้ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายบ้านเมืองที่วางออก เพื่อรักษาไว้ให้ยั่งยืนยาวเคียงคู่กันตลอดไป

นอกจากนั้น ยังมีแนวทางในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา โดยพระสงฆ์ สามเณรและอุบาสก-อุบาสิกาเป็นหลักสำคัญ เพื่อทำให้พุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรือง ดังนี้

๑) แนวทางของพระภิกษุสามเณรในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนานั้น ถือว่า เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นของพระสงฆ์ เพราะแนวทางจะนำไปสู่การปฏิบัติตัวจริง ส่วนหลักการนั้นก็เป็นแบบอย่างให้เราทำตาม การที่พระสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักของศาสนาอย่างเคร่งครัดนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ประเสริฐเพราะมันเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้นาน ส่วนการนำหลักธรรมมาเผยแผ่นั้นก็นับสำคัญมาก เพราะพระสงฆ์ไม่สามารถส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองได้เพียงลำพัง ฉะนั้น การนำเอาพระธรรมคำสอนมาเผยแผ่ มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสังคม ถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้อุบาสก-อุบาสิกาได้เข้าใจแล้วช่วยกันส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง

๒) แนวทางของอุบาสก-อุบาสิกาในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ต้องเป็นผู้มีความรู้ในหลักพระพุทธศาสนา นำเอาคำสอนของพระพุทธศาสนาออกมาเผยแผ่ช่วยพระสงฆ์ด้วยการปฏิบัติตาม และชวนชวนผู้อื่นให้ได้รับรู้และเข้าใจในหลักธรรม เป็นผู้ที่มีศรัทธาไม่คลอนแคลน ตั้งมั่นในพระรัตนตรัย ให้การแนะนำตักเตือนบุคคลผู้ที่เดินทางไปในทางที่ผิด พร้อมเดียวกันนั้นก็ให้การอุปถัมภ์พระภิกษุสามเณรอย่างเต็มที่ ด้วยปัจจัย ๔ และนอกจากนั้นก็ต้องช่วยกันสนับสนุนให้พระสงฆ์สามเณรได้รับการศึกษา เพราะการศึกษาคือแสงสว่างที่จะนำพาทุกสิ่งให้พ้นออกจากความมืด จากนั้นก็ต้องช่วยกันดูแลรักษาศาสนสถานต่างๆ ที่อยู่ในบ้าน ในเมืองรวมถึงประเทศชาติให้สะอาดสวยงาม อยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ให้เจริญรุ่งเรืองและอยู่เคียงคู่กับคนลาวชาติลาวตลอดไป

นอกจาก อุบาสก-อุบาสิกา มีหน้าที่ในส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาแล้ว ต้องเป็นผู้มีศรัทธาอย่างมั่นคงในพระรัตนตรัย ด้วยการศึกษาหลักพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง แล้วนำเอามาประพฤติปฏิบัติตาม โดยเฉพาะหลักศีล ๕ เพราะ ศีล ๕ นั้น เป็นพื้นฐานของศีลทั้งหลาย เป็นพื้นฐานของความดี นอกจากหลักศีล ๕ แล้ว ยังมีศีล ๘ และพระธรรมคำสอน

อื่นๆอีกมากมาย ที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของอุบาสก-อุบาสิกา เช่น อริยสัจ ๔ มรรค ๘ พรหมวิหารธรรม อิทธิบาท ดังนี้ เป็นต้น อันจักเป็นแนวทางที่ดั่งมให้แกชีวิต และทำให้ชีวิตมีความสุข

โดยรวมแล้ว แนวทางการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนานั้น ก็เพื่อให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ในปัจจุบันและเจริญรุ่งเรืองในอนาคต ซึ่งการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์นั้น แบ่งออกเป็น ๔ กรรมวิธีการ คือ กรรมวิธีการปกครอง กรรมวิธีการศึกษา กรรมวิธีการเผยแผ่และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และกรรมวิธีการสาธารณูปการ ทั้งหมดนี้ล้วนแต่มีบทบาทในการส่งเสริมการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา เพื่อให้พระพุทธศาสนาได้ขับเคลื่อนไปงดงามในอนาคต เพื่อให้พระสงฆ์มีความรู้คู่คุณธรรม เพื่อเผยแผ่หลักคำสอนและแนวทางในการปฏิบัติตนให้ถึงซึ่งความสุข และเพื่อสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ดูแลรักษา และคุ้มครอง พระพุทธศาสนาตามองค์ประกอบ คือ

- ๑) ศาสดา คือพุทธปฏิมาที่เป็นตัวแทนของพระพุทธองค์ให้เราชาวพุทธได้กราบไหว้บูชา
- ๒) หลักธรรมคำสอน หรือพุทธพจน์ เป็นแนวทางให้เราปฏิบัติและดำเนินตาม
- ๓) ศาสนบุคคล หรือพุทธบริษัท ผู้ที่ดำรงรักษาพระพุทธศาสนา พระธรรมวินัย
- ๔) ศาสนสถาน หรือศาสนวัตถุ ได้แก่ วัด โบสถ์ วิหาร ศาลา เจดีย์ และอื่น ๆ
- ๕) ศาสนพิธี หรือพิธีกรรม คือแบบอย่างหรือแบบแผนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในทางศาสนา

ซึ่งนั้น หมายความว่า เมื่อใดก็ตามที่พุทธบริษัทในเมืองปากเซยังให้การส่งเสริมการทะนุบำรุงทั้งหมดนี้ให้คงอยู่ และให้เจริญรุ่งเรือง นั้นหมายความว่าพุทธบริษัทในเมืองปากเซได้ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องแล้ว